

ZADRUGAR

GLASILO

NABAVLJALNE ZADRUGE USLUŽBENCEV
DRŽAVNIH ŽELEZNIC V LJUBLJANI

VSEBINA:

Mihael Vošnjak. — Zadrugištvo — gospodarski humanizem. — Milan Vičič: „Zadrugištvo“, 1. knjiga. — Našim ženam in dekletom. — Pravila Kola žen zadrugark v Ljubljani. — ŽENA IN DOM: Novosti v naši jesensko-zimski zalogi. — KUHINJA: Jelly. — VRT IN CVETLICE: Cvetlice pozimi. — ČEBELARSTVO: Vzmljenje čebel. — RAZGLEDI: O korporacijski državi. — LEPOSLOVJE: Tonca. — ZADRUŽNI VESTNIK.

Iz uprave.

1. Dnevni kuharsko-gospodinjski tečaji

Letno se vršita dva dnevna kuharsko-gospodinjska tečaja, in sicer traja vsak po štiri mesece. Prvi se vrši od 1. oktobra do 31. januarja, drugi pa od 1. februarja do 31. maja in to vsak dan izvzemši nedelje in praznike od 8.30 ure zjutraj do 16. ure popoldne.

Pouk

obsega praktične in teoretične predmete: kuhanje, serviranje, šivanje, prikrojevanje perila in oblek, ročna dela vseh vrst, likanje, snaženje madežev, živiloznanstvo, zdravstvo in v splošnem vse, kar se nanaša na kuho in gospodinjstvo. V zvezi s temi predmeti dobe gojenke še teoretična in praktična navodila o poglavitnih pojmih zadrugarstva.

Pogoji za sprejem.

V tečaj se sprejemajo v prvi vrsti hčerke železničarjev in v kolikor ostane praznih mest tudi druge gojenke, ki so izpolnile 17. leto (izjemoma 16. leto) in imajo resno voljo, da se bodo točno in redno udeleževale vseh praktičnih vaj ter bodo obiskovale redno teoretični pouk.

Gojenke so zaradi pomanjkanja prostorov samo vnanje in le v izjemnih primerih tudi notranje.

Plačila.

Višina plačila za internat se določi po dogovoru in razmeram primerno (eventualno se všteje tudi delo). Ukovina za vnanje gojenke pa zneso mesečno 500 Din; če si oskrbi gojenka, kadar je šivanje (t. j. vsak drugi dan), obed zunaj, plača mesečno samo 220 din. Vsa plačila se morajo izvršiti mesečno, in sicer vnaprej.

Potrdilo o obiskovanju tečaja

dobi vsaka gojenka-absolventinja, ko se konča tečaj.

Prijave je poslati vodstvu gosp. šole Ljubljana, Želez. menza, Pražakova ulica 19.

2. Večerni kuharsko-gospodinjski tečaji

Večerna kuharsko-gospodinjska tečaja sta letno dva, in sicer je trimesečni jesenski od 15. oktobra do 15. januarja in trimesečni pomladanski od 1. februarja do 1. maja.

Pouk

obsega dvakrat tedensko kuhanje, enkrat šivanje in ročna dela in enkrat teoretične predmete. Vršijo se v večernih urah, in sicer od 18.30 do približno 21.30 ure zvečer.

Pogoji za sprejem

v ta tečaj so isti kot za dnevni kuharsko-gospodinjski tečaj.

Plačila

se vrše tudi mesečno vnaprej, in sicer po 150 din.

Potrdilo o posecanju

dobi vsaka gojenka ob zaključku tečaja.

ZADRUGAR

GLASILO NABAVLJALNE ZADRUGE USLUŽBENCEV DRŽ. ŽEL.

Št. 9

Ljubljana, 20. septembra 1937

Leto XIII

Mihail Vosnjak

Mihael Vošnjak

(K stoletnici njegovega rojstva).

Slovenci smo praznovali te dni pomemben jubilej: stoletnico rojstva Mihaela Vošnjaka, „očeta slovenskega zadrušništva“. To ime M. Vošnjak po vsej pravici zasluži. Prvi je bil, ki je oral ledino na polju našega zadrušništva, prvi je vanjo sejal seme, ki je že zgodaj obrodilo obilne sadove. Njegovi nasledniki so imeli lažji posel, saj jim je utrl pot in usmeril njihovo nadaljnje delo.

Mihael Vošnjak se je rodil 18. septembra l. 1837 v Šoštanju, kjer so imeli njegovi starši usnjarsko obrt. Ljudsko šolo je pohajal v rojstnem kraju, kasneje v Celju, kjer je obiskoval tudi realko. Nato je odšel v Gradec, študiral tehniko in jo dovršil na Dunaju. Po končanih študijah l. 1858 je stopil kot inženjer v službo Južne železnice ter bil dodeljen sekciji, ki je gradila progo od Logatca do Postojne. Radi slabega zdravja je bil l. 1879 upokojen. Po upokojitvi se je ves posvetil gospodarskim vprašanjem, za katere se je vedno zanimal. Že l. 1868, ko je potoval k otvoritvi Narodnega divadla v Prago in upoznal takozvane „založne“ (neke vrste žitnih oz. kreditnih zadrug), je prišel na misel, da bi bilo treba nekaj podobnega ustvariti tudi v domovini. Upoštevajoč težke gospodarske razmere zlasti na Spodnjem Štajerskem, kjer je slovenski živelj bil izroččen na milost in nemilost nemškemu kapitalu, je sklenil svoj narod gospodarsko organizirati in osamosvojiti. Dobro se je zavedal, da bo gospodarski osamosvojitvi sledila tudi nacionalna. Zdi se celo, da ga je pri vsem njegovem nadaljnem delu vodil v prvi vrsti narodnostni motiv.

Svoje zadružno delo je M. Vošnjak pričel v Celju, kjer se je po upokojitvi nastanil. Že l. 1881 je tamkaj ustanovil „Posojilnico v Celju“. Še istega leta je sledila ustanovitev „Savinjske posojilnice“ v Žalcu, potem posojilnica v Mariboru, v Ljubljani, na Vrhniki, v Sevnici, v Postojni itd. Prve zadruge so bile predvsem kreditne, ki so finansirale slovensko trgovino, obrt, industrijo, pa tudi kmetijstvo. Gradile so narodne domove, ki so služili kot zatočišča slovenskih kulturnih in nacionalnih organizacij. Posebnih zaslug so si stekle tudi s podpiranjem slovenskih dijakov, saj so s svojimi podporami omogočile prav najzaslužnejšim poznejšim narodnim borcem, da so se šolali. M. Vošnjak je ustanovil okrog 70 kreditnih zadrug. L. 1885 je bila na njegovo pobudo ustanovljena „Zveza slovenskih posojilnic v Celju“. Ta zveza pa je poslovala samo kot organizacijska centrala. Šele l. 1905 je bila — zopet po Vošnjakovem — predlogu ustanovljena „Zadružna zveza v Celju“, ki je prevzela tudi vlogo denarne centrale. M. Vošnjak je bil v načelstvu Zveze vse do l. 1910.

L. 1884 je M. Vošnjak začel izdajati list „Zadrugo“, ki je izhajala prvi dve leti mesečno, l. 1886 vsak drug mesec, kasneje pa po potrebi. L. 1890 je „Zadruga“ v Celju prenehala izhajati, mesto nje pa je Vošnjak izdajal „Letopis slovenskih posojilnic“ (do l. 1906).

L. 1915 je odšel M. Vošnjak s svojim sinom dr. Bogomilom v emigracijo. Tik pred sklenjenim povratkom v domovino ga je dne 2. julija l. 1920 v Glionu v Švici zadela smrt.

Mihaela Vošnjaka so odlikovale tudi visoke osebne vrline. Njegov brat in združni ideolog dr. Jos. Vošnjak ga sam opisuje kot natančnega, preudarnega, vztrajnega in varčnega moža, prešinjena z idealizmom pri vseh njegovih zasnovah in vsem njegovem delu.

Spomin na Mihaela Vošnjaka, velikega zadrugarja in rodoljuba bo trajno živel med nami.

Univ. prof. dr. Fr. Veber:

Zadružništvo — gospodarski humanizem*

Visoko spoštovani zadrugarški zbor!

Zadružna misel je gospodarska misel. To dejstvo moramo prav posebej naglasiti, ker zamoremo le po tej poti priti tudi do pravega idejnega jedra in pomena zadružne misli. V tej zvezi pa zasluži prvo mesto spoznanje, da spada tudi gospodarstvo in to sleherno pravo gospodarstvo med značilne poteze svojstveno človeškega življenja. Samo človek v pravem pomenu besede gospodari in zato je že z dejstvom samega gospodarstva zagotovljena nepremakljiva razlika med človekom in — samo živaljo. Dà, po tej poti vidimo, da spada tudi vse človeško gospodarstvo med edinstvene kulturne, zgodovinske prikazni vsega življenja na zemlji. To mesto gospodarstva postane še posebej očitno, ako si le malo ogledamo tudi neposredno bistvo vsega gospodarskega dela in prizadevanja.

Gospodarske dobrine v najožjem in najširšem pomenu besede obsegajo brez izjeme vse to, kar vsi nazivamo tudi več ali manj potrebna sredstva življenja (n. pr. hrana, obleka, surovine, posest, pridobivanje itd.). Torej je tudi neposredno bistvo slehernega pravega gospodarstva le v pridobivanju in ustvarjanju sredstev, ki so za človeško življenje še posebej potrebna. Iz tega neposrednega bistva vsega gospodarstva lahko povzamemo tudi edino pravo razmerje, ki je med gospodarstvom in samim življenjem človeka: je to

* Avtorjevo predavanje na XVI. rednem občnem zboru Zveze nab. zadrug v Ljubljani dne 30. junija t. l.

razmerje sredstva do smotra. Ta prevažna poteza gospodarstva nam dobro razlaga tudi znani vnanje-pokretni ali organizatorni značaj gospodarskega življenja. Tudi vsak vnanji pokret, vsaka organizacija nastopa v prvem redu kot organizacija sredstev, ki so za njene smotre potrebni. In zato ima tudi gospodarstvo kot najpoglavitejše sredstvo življenja po svoji naravi in po svoji zgodovini tako izrazit vnanje-pokretni, organizatorski značaj. Ta značaj je viden zlasti v različnih „sistemih“ gospodarskega življenja in tudi čas, v katerem sami živimo, se v mnogem prikazuje kot en sam klic po nekem „novem“ gospodarskem sistemu življenja na zemlji.

Tako naravno prehajam tudi k vprašanju „boljših“ in „slabših“, pravih in nepravih oblik gospodarske vzajemnosti. In naj še takoj pripomnim, da tudi to vprašanje ni v nobenem nasprotju z že omenjenim svojstveno človeškim in torej pravim človečanskim značajem vsega gospodarskega dela, dobrega in slabega, pravih in nepravilnih. Zakaj kakor samo človek res gospodari, tako je tudi le njegovo, človeško gospodarstvo dobro ali slabo, pravilno ali nepravilno. Življenje same živali ni ne dobro ne slabo, ne pravilno, ne nepravilno. Žival je izven spoznanja in zmote, izven dobrote in zlobe. Samo v človeškem življenju se pojavlja in to z elementarno močjo še to posebno nasprotje in samo svojstveno človeški čini so še znak spoznanja ali zmote in ustvarjajo dobro ali zlo. Isto nasprotje se javlja seveda tudi v gospodarskem delu človeka in tudi tu moramo zato vsi zahtevati tako obliko gospodarskega življenja, ki bo vsaj bliže spoznanju nego zmoti in bliže dobroti nego zlobi. Da, že zdaj lahko tudi navedemo pravo bistveno potezo, ki je ne smemo pogrešati na nobeni konkretni obliki gospodarske življenjske skupnosti, ako ta oblika naj ne bo že v osnovi napačna, zgrešena.

Prepričali smo se že, da daje tudi gospodarstvo človeku prav edinstveno mesto v vsem stvarstvu; je to mesto edinega tvorca kulture in zgodovine na svetu. Človeku gre to mesto po njegovi lastni naravi in tej naravi gre zato dostojanstvo, z ozirom na katero vse drugo v vsem prirodnem stvarstvu je in more biti samo sredstvo. Samo po tej svoji naravi je človek tudi edini tvorec gospodarstva in to kot poglavitnega sredstva za svoje človeško življenje. Če pa vse to velja, tedaj je prejasna tudi vrhovna zapoved, ki jo mora izpolniti vsaka dejanska oblika skupnega gospodarskega življenja, ako naj bo vsaj v osnovi pravilna. To zapoved bi lahko z besedami morda še najkrajše in najboljše takole izrazil: Gospodarite kakorkoli, toda ne gazite človeka in njegovih človeških potreb in zahtev do življenja! Utegnemo dobiti gospodarske sisteme, ki se na to vrhovno zapoved prav nič ne ozirajo in vendar idejo samega gospodarskega življenja in izživljanja poljubno pospešujejo. In jaz pravim: proč s takimi si-

stemi! In utegnemo dobiti gospodarske sisteme, ki omenjeno vrhovno zapoved morda nadvse spoštujejo, sam gospodarski razvoj pa povsem zanemarjajo: In jaz bi rekel: proč tudi s takimi sistemi! Že z vsem tem sem pa izrekel dovolj jasno zahtevo po taki vnanji in notranji obliki vsega gospodarskega življenja, ki bi v enaki meri ščitila in pospeševala oboje: orisano edinstveno, človečansko mesto vsakega človeškega bitja na eni strani in vzporedno idejo samega gospodarskega razvoja na drugi. In trdno sem prepričan, da je najkrajša in najnaravnejša pot do tega kočnega cilja samo v čim učinkovitejšem pospeševanju združne misli. Zakaj to?

Združna misel je osnovana na ideji medsebojne pomoči. Je to zares osnovna ideja združne misli in ta ideja pove, da je tu že v načelu prvi in glavni poudarek na človeku in ne na tem, kar je v odnosu do človeka le sredstvo. Dà, za združno misel je prvo in poglavitno vprašanje, kdo in kaj je **oni**, ki je pomoči potreben, in šele nato se obrača ta misel k sami stvarni vsebini tega, kar je človeku potrebno.

Združna misel je nadalje osnovana na ideji medsebojne gospodarske pomoči. In ta enako osnovna ideja združne misli pove, da je tu že v načelu enaki poudarek tudi na samem gospodarskem življenju, to pa z dodatkom, da naj gospodarstvo služi človeku in ne človek gospodarskemu razvoju. Ali da se izrazim še moderneje: združni misli je kapital sredstvo, da druži ljudi, in niso ji ljudje sredstvo, da zbira in kopiči kapital.

Združna misel je nadalje osnovana na ideji organizirane medsebojne pomoči, kar pove, da tudi tu ne gre le za trenutne želje takih, ki so pomoči potrebni, in ne le za bežne sentimentalne domisleke takih, ki bi bili sposobni, da dejansko pomagajo. Tu ne gre za samo prosjačenje na eni strani in za same milodare na drugi, ne, temveč tú gre za gospodarski sistem, ki daje sami zamisli medsebojne pomoči realni značaj eksekutivnega dejstva.

Združna misel je nadalje osnovana na ideji svobodno organizirane medsebojne gospodarske pomoči, in ta enako bistven dodatek to misel nepremakljivo loči od takih ter samo na vidéz podobnih pokretov, ki tudi oznanjajo samo dobro, so pa zgrajeni na brutalni sili in ne dopuščajo svobodnega odločevanja onih, ki naj bi jim bilo to dobro namenjeno. Je to eminentna moralna poteza združne misli, ki je neposredno zgrajena na edinstveni svobodi svojstveno človeškega razuma in svojstveno človeške volje.

Združna misel je nadalje osnovana na ideji medsebojne gospodarske pomoči ljudi, ki jih spaja neposredna in zato inzveňgospodarska bližina življenja. Združna skupnost je le posebna gospodarska podkrepitev resnične življenske, n. pr. družinske, narodne,

stanovske in končno človečanske skupnosti. Je to ona prevažna poteza združne misli, ki pové, da naj se tudi gospodarska skupnost motri in ocenjuje le z vida neposredne in zato edine naravne življenske skupnosti!

In združna misel je končno osnovana na ideji svobodno organizirane medsebojne pomoči ljudi, ki delajo. Spominjam samo na znane očete modernega združništva: bili so to delovni obrtniki, ki so samo v delu iskali tudi pravo rešitev za sebe in druge. Je to zopet eminentna moralna poteza združne misli, ki je neposredno zgrajena na enako edinstvenem dejstvu svojstveno človeške odgovornosti. Združna misel tako združuje naravnost v pokretnem pomenu besede edinstveno svobodo človeka z enako edinstveno odgovornostjo njegovega, človeškega dela.

Torej: Medsebojna pomoč, gospodarska pomoč, organizirana pomoč, pomoč svobodnega svobodnemu, pomoč bližnjega bližnjemu in pomoč na temelju dela, to je klasična šestorica bistvenih znakov združnih misli in vsega pravega združnega gibanja. Kjer odpade samo eden in to katerikoli teh znakov, tam postaja združno delo motno in se pričinja polagoma umikati sistemom in pokretom, ki nimajo z združno mislijo nobenega opravljanja. In samo tisti, ki to petorico v celoti objame, more in mora trditi, da je tudi tako imenovani združni duh, ki prešinja vse podrobno združno delo in prizadevanje, nesporno dejstvo in ne le prazna beseda. Dà, ta združni duh po vsem rečenem ni nič drugega nego na svojstveno človeško in torej zgodovinsko ali kulturno stopnjo dvignjeni združni gon, oni združni gon, kakor je lasten vsemu življenju na zemlji, tudi življenju živali in same rastline. In ta misel, zopet pove, kakó in zakaj je vprav naše moderno združništvo edini naravni in legitimni kulturno-zgodovinski dedič tudi vsega prvotnega pravega gospodarstva na zemlji. Tudi to gospodarstvo je bilo združno, a samo še plemensko-združno in je slonelo na samem združnem gonu, ki se še ni dvignil na stopnjo duhá! Ta dvig je zamoglo uresničiti šele poznejše in današnje moderno, recimo stanovsko združništvo in tudi to samo na temelju nanovo prorojene ter svojstveno človečanske zavesti.

Človečanska zavest! Znane so velike dobe, ki so tej zavesti hotele dati značaj celih pokretov in so vendar druga za drugo izginile, ker niso upoštevale tega, kar je, kakor sem že povedal, vprav za združno misel tako značilno in bistveno. Tako je na prelomu 15. in 16. stoletja zadonel klic po novem preporedu in ta klic je poveličaval povratek človeštva k staroveškimi idealom grške in rimske kulture. Bila je to doba prvega — lahko rečemo: zgodovinskega humanizma, ki pa seveda človeka ni mogla trajno zadovoljiti; saj je

za nas vse najvažnejša in najodločilnejša naša sedanjost in nobena pa še tako idealna preteklost.

In zato je na prelomu 17. in 18. stoletja povsem naravno, sledil drugi humanizem, ki je zahteval povratak človeštva k sami prirodi, ki človeka vedno obdaja in se po svojih zakonih v bistvu prav nič ne spreminja. Bil je to prirodoslovni humanizem, ki pa tudi ni mogel trajno uspeti, ker je prezrl nepremakljivo razliko med svojstveno človeškim življenjem na eni strani in med samo mrtvo ter živo, pa čeprav vesoljno „prirodo“ na drugi. In res je zato na prelomu 18. in 19. stoletja sledil še tretji humanizem, ki je bil osnovan že na neposredni ideji človečanstva in človečanskega življenja, ki pa je pri tem prezrl še mnogo važnejše dejstvo, da je namreč vprav človek in samo človek edini pogoj za oboje, za spoznanje in zmoto, za dobro in zlo. Bil je to oni politični humanizem, ki se je porodil iz francoske revolucije in končno vtonil v narodnem liberalizmu na vseh poljih javnega in zasebnega življenja. Zdaj pa tudi vsi razumemo današnji klic po novem človečanskem preporodu, po novem humanizmu in v smislu vsega tega, kar sem že doslej mogel ugotoviti o idejnih osnovah same ter prave združne misli, postaja že zdaj jasno, da bo šele ta zasluteni in zaželjeni novi humanizem obenem pravi **gospodarski humanizem**, ki bo kot pokret, kot doba pretil tudi v dejansko življenje vse to, kar se je doslej že na sami združni misli pokazalo kot zanjo značilno in bistveno.

Ta na pravi združni misli osnovani gospodarski preporod, ta na združni misli osnovani gospodarski humanizem, bo v prvem redu seveda gospodarsko podprt in usmerjen. Ali na drugi strani bo ta humanizem vprav v gospodarstvu videl le pglavitno sredstvo življenja, kakor naj bo za človeka dostojno. Zato bo ta humanizem prvo mesto dal samemu človeku in šele drugo tudi njegovemu človeškemu gospodarstvu. Ali z drugimi besedami: osnovni in vrhovni smisel človeškega življenja se ne bo iskal v samem gospodarstvu, temveč narobe bo vprav gospodarstvo svoj osnovni in vrhovni smisel prejemale le od človeškega življenja. Zadel bo klic: Gospodarstvo radi človeka in ne človek radi gospodarstva! V železni konsekvenci te osnovne zamisli je nadalje reči, da v takem združno omisljenem gospodarskem humanizmu že v načelu ne bo vladal nikak tehno-kratični racionalizem in nikak brezboštveni materializem in nikak breznarodni internacionalizem. Samo združna misel, ki vidi v gospodarstvu le sredstvo za svojstveno človeško življenje, bo enako tudi v sami tehniki, kakor je za gospodarsko delo neobhodno potrebna, morala videti samo sredstvo za izventehnično in torej pravo kulturno udejstvovanje človeka. Združna misel podreja zato že po lastni naravi tehno-kratični vidik kulturnokratičnemu. Šele tu dobi

prava kultura človeka zopet svoje pravo mesto in se ne zamenjava s samim — civilizatornim razvojem človeštva. Iz istega razloga zadružna misel naravnost mora odklanjati izključno gmotno, materialno gledanje na svet in življenje. Čim večjo skrb posveča zadružna misel na eni strani samem gospodarstvu in na drugi človeku, z ozirom na katerega edinega naj bo še to gospodarstvo le sredstvo, v tem večji meri odpira ista zadružna misel oči za resnične neposredne, duhovne in torej one ideale človeškega življenja, ki že sami delajo iz človeka enako edinstvenega posrednika med zemljo in nebom. Vprav resnična zadružna misel takó brez pridržka lahko pristane na bogozorni idealizem, kakršnikoli pravi materializem pa za zadružno misel je in mora biti že naprej nemogoča postavka. Vsled istega svojega podrejanja gospodarstva človeku in sami naravi človeka je zadružna misel končno tudi proti vsakemu razdruževanju in raznarodovanju človeštva. Samo odtod tudi znano dejstvo, da je zadružna misel v prvem redu centripetalna in šele nato tudi centrifugalna, ona izhaja iz sedanosti in se šele nato vpraša, kaj je bilo in kaj bo, ona izhaja iz bližnjega in izkuša šele nato zajeti tudi vse oddaljeno. Ona pričinja z domačim in se šele nato obrača tudi k tujemu. Je to prav bistveni domorodni značaj prave zadružne misli, ki pove še to, da se utegne tudi zadružna misel povzpeti še do svojega mednarodnega, internacionalnega gledanja na svet in življenje: toda ta, zadružna mednarodnost je živa mednarodnost z narodom in ne mrtva mednarodnost brez naroda.

V pričetku sem povedal, da je zadružna misel posebna gospodarska misel. Ali zdaj, ko smo si to misel vsaj nekoliko natančneje ogledali, morda vsi slutimo, da gre tej, zadružni misli naravnost svetozorno-filozofski značaj. Zadružna misel nas zlasti uči kako naj človek, sleherni človek tudi na gospodarskem polju postane to, kar po lastni naravi je, namreč edinstveno središče, osišče vsega vesoljstva. V tem nauku zadružne misli je obenem objet njen preglobok idejni pomen, ki je tolik, da kliče tudi po novi filozofiji in to po filozofiji človeka.

E. J.:

Milan Vičič: „Zadružništvo“. 1. knjiga

V slovenski zadružni literaturi imamo malo del, ki bi obravnavala zadružništvo kot celoto. Večina teh del se omejuje na propagando zadružništva, ali pa se bavi z internimi, praktičnimi vprašanji. Iz zadnje dobe je omembe vredna knjiga Frana Trčka „Oris zadružništva“ in naš „Zadrukar“ s svojimi ideološkimi članki, med katerimi zavzemajo najvidnejše mesto oni prof. dr. Frana Vebra, ki

skušajo globlje prodreti v osnove in cilje združništva. Tembolj smo se zadrugarji razveselili knjige Milana Vičića, ki nam v zaokroženi obliki predstavlja združništvo v svojih temeljih, hotenjih in ciljnih.

Milan Vičić ima kot revizor „Glavnega združnega saveza u Kraljevini Jugoslaviji u Beogradu“ globok pogled v praktično delo združništva, na drugi strani pa ga odlikuje poznanje svetovne združne literature in vseh združnih teorij. Ta literatura je dosegla ogromen obseg in obravnava združništvo z duhovnih in materialnih vidikov, kakor je pač gledanje pisatelja na vlogo in smoter človeka in njegovih naporov.

Dasi Vičić v svoji knjigi prikazuje zgodovino in pregled razvoja združnega gibanja, vendar je v glavnem usmeril pogled in svoja razmišljanja v sledeča vprašanja: Kakšen je končni cilj združnega pokreta, k čemu gibanje stremi, kateri so bili vzroki njegovega nastanka in kam mora biti združništvo usmerjeno, da bo resnično koristilo delovnemu ljudstvu?

Knjigo je pisec razdelil v 5 poglavij. V prvem poglavju govori o predzgodovini, smeri, definiciji in smislu združništva. Predzgodovino preide Vičić s par stavki, kar nam je razumljivo, ker predzgodovina nima bistvenega pomena za razvijanje misli, ki jo pri svojem delu zasleduje. Pač pa se obširneje razpiše o smereh o združništvu, ki sta v glavnem dve, in to:

- 1.) Prva, ki zida združno stavbo v okviru sedanjega kapitalističnega družabnega reda, in
- 2.) druga, ki vidi končno rešitev težkega stanja edino v spremembi današnjega kapitalističnega sistema na osnovi združništva.

V obeh smereh se porajajo še različne struje, ki imajo svoj izvor v svetovno nazornem ali kakem drugem gledanju na človeško družbo (liberalizem, krščanski socializem, socialna demokracija, komunizem, fašizem, nacionalni socializem). Nekaterim je združništvo samo sredstvo za doseg izvestnih ciljev, medtem ko drugi v samem združništvu vidijo samostojen gospodarski sistem in končno rešitev socialnega vprašanja. Vičić ugotavlja, da nudi vsaka od teh smeri združništva manjše ali večje koristi tistim, ki se združništva poslužujejo.

Ko obdela pisatelj smeri in jih podpre z raznimi citati iz del združnih, političnih in verskih pisateljev raznih narodov, preide k definiciji: Kaj je zadruga? Na to vprašanje odgovarja: „Definicija, ki naj bi upoštevala poglede vseh smeri, v kateri naj bi bil upoštevan juridični, gospodarski, socialno-politični in sociološki moment, je sploh nemogoča, kajti nikdar ne bi mogla ustrezati vsem zahtevam prave in izčrpne definicije. Zato take popolne definicije o združ-

ništvu tudi nimamo, pa se radi tega ni čuditi, da se posamezne, od priznanih združnih osebnosti podane definicije med seboj bistveno razlikujejo z ozirom na lastne poglede in prepričanja“. Nato navaja radi pregleda več različnih definicij, ki samo potrjujejo avtorjevo trditve.

Izredno zanimivo je Vičičevo razglabljanje o smislu združništva. Potem, ko postavi in utemelji dve trditvi, in sicer: 1) da je združništvo gospodarska oblika kapitalističnega družabnega reda, in 2) da združništvo v svoji sedanji obliki navzlic svoji antikapitalistični tendenci ni sposobno, da uniči kapitalistični družabni red in da stvari novega, prihaja pisatelj do sledečih zaključkov:

1.) Pravilno razumevano more združništvo nuditi delovnemu ljudstvu neizmerne koristi. Treba je obrniti vse prizadevanje edinole v pravo smer: V pravih rokah ima združništvo svoje veliko poslanstvo, svojo veliko vrednost in svojo veliko važnost.

2.) V dobrih in za delovno ljudstvo koristnih rokah je samo tisto združništvo, ki gradi v okviru dela.

Nadalje pravi: „To je namen, to je velika in hvaležna vloga in naloga združnega gibanja, samo to more biti ideologija združništva, ki ima večji in višji smisel od navadnega trgovskega podjetja: brez kompromisa proti kapitalizmu v vseh oblikah, proti fašizmu, imperijalističnim vojnám, za svobodo kot priprava in most za bodoči družabni red, boriti se za izboljšanje življenskega standarda širokih mas, proti diktaturi sindikatov, trustov in kartelov, ki odrejajo visoke cene, proti bankam in njihovim obrestim, proti carinam.“

Kakor smo uvodoma omenili, je gledanje na vlogo združništva odvisno od svetovnega nazora in od gledanja človeka na njegov končni smoter. Tako je tudi pri Vičiču. Ali je njegov pogled na združništvo pravilen ali ne, bo pokazala bodočnost.

V drugem poglavju avtor podaja kratek pregled iz zgodovine in razvoja združnega gibanja, kar obravnava v dveh delih. V prvem delu nam poda splošen pregled vseh gibanj, ki so v kakršni koli zvezi z združništvom. Prične z utopisti, preide na to na marksizem, solidarizem, na krščanskosocialno smer in na liberalno ekonomsko idejo o združništvu. V drugem delu nam prikaže zgodovinski razvoj združništva po posameznih državah, pri čemer pravi, da je združno gibanje vzniklo povsod na svetu, kjer vlada kapitalistični sistem, iz gospodarske in socialne potrebe. Na prvem mestu obravnava Anglijo, na drugem Francijo in na to Nemčijo, Belgijo, Dansko in Italijo. Kakšno vlogo ima združništvo v Sovjetski Rusiji, o tem govori knjiga že v prvem poglavju, kjer pravi pisec, da v tej državi ni združništva v našem smislu, ker odpade protikapitalistični značaj združnega gibanja.

V sledečem tretjem poglavju razvija Vičič teorije, osnovna načela in praktične sisteme zadružništva. V glavnem poudarja: Zadružništvo nima enotne ideologije, nima teoretično zgrajenega zadružnega sistema in to iz razloga, ker se zadružništva poslužujejo raznih smeri, ki imajo z njim različne cilje. Najbolj poznana je teorija Nîmske šole (Charles Gide in drugi), a so vse teorije enostranske in za to nesprejemljive za vse zadružnike. Bolj jasno, popolno in enotno so se razvila pravila praktične organizacije zadružništva. V glavnem obstoja troje praktičnih sistemov: Rochdalski, Raiffeisnov in Schulze-Delitschev. Prvi se prilagoduje zadrugam predvsem industrijskega delavstva, drugi kmetu, a tretji mestnemu srednjemu sloju. Te sisteme nam avtor oriše ter poudarja, da jih v različnih državah prilagode danim razmeram.

V okviru tega poglavja se zavzema Vičič za pospeševanje zadružne vzgoje, ki pa mora upoštevati: kaj hočemo z zadružnictwom, kakšni so naši nameni in kateri so naši končni cilji. Po končnih ciljih je treba šele vzgojo usmeriti in je tu v glavnem mogoča trojna opredelitev, in to: 1) v službi kapitalizma, da se ta deloma popravi, a obdrži v bistvu njegov sistem; 2) v službi razredno — bojno opredeljenega proletariata kot njegovo sredstvo in 3) v okviru konsumentских ekonomskih sistemov.

V četrtem poglavju se pisec peča s klasifikacijo zadružništva in pravi, da kakor nimamo točne definicije za zadruge in tudi ne njih točne klasifikacije, ker zadruge služijo tolikim namenom in zasledujejo toliko ciljev, kolikor je socioloških, juridičnih, narodno gospodarskih itd. nazorov. V glavnem pa jih lahko delimo v produktivne in prometno-konsumne zadruge. Nato navaja Vičič razne pisatelje, ki so skušali klasificirati zadružništvo. Tudi pri nas v Jugoslaviji imamo nesistematično statistiko zadrug, zato predlaga za naše razmere novo grupacijo zadrug.

Zaključno, peto poglavje nam nudi statistični pregled celokupnega svetovnega zadružništva, kolikor si ga je avtor mogel pribaviti, in zato ne more biti popolno, ker še nimamo točnega pregleda. S celokupnimi podatki se bavi edino Mednarodni biro dela v Ženevi in od tega ima Vičič material za svoj pregled.

Tako smo predstavili našim čitateljem Vičičevo vsega upoštevanja vredno knjigo o zadružnictwu. Ni bil naš namen obdelati to delo s kritičnega stališča, temveč samo opozoriti nanj zadrugarje in prijatelje zadružništva in jih seznaniti s snovjo, ki jo knjiga obravnava. Tej prvi bo v kratkem sledila druga knjiga istega pisatelja, v kateri bo obravnaval naše jugoslovansko zadružništvo, kakor nam napoveduje v predgovoru, kjer pravi: „S to prvo knjigo sem želel podati nekak splošen pregled, ona naj služi kot uvod, v kolikor se mi je zdel

potreben za laže razumevanje slike našega ožjega jugoslovanskega zadrugištva, obdelanega v drugem, glavnem delu.“

Prva knjiga obsega 208 strani in se naroča pri piscu za ceno Din 50.—.

Našim ženam in dekletom

V avgustovi številki „Zadugarja“ smo opozorili na pomen žene v zadrugištvu, na akcijo v drugih državah, ki gre za tem, da se čimbolj pritegnejo tudi žene v zadrugiški pokret, ter na namero naše Zveze, da se v tem namenu pri nas osnujejo takozvana kola žen-zadugaric. Ta kola naj omogočijo našim zadrugarkam, da bodo lahko organizirane izraževale svoje želje in stavliale predloge v vseh vprašanjih, ki se tičejo zadrugištva, kakor tudi glede vsega, kar jih zanima kot žene, matere in gospodinje.

Ustanovitev kola žen zadugaric v Ljubljani je sedaj sklenjena stvar. Ustanovni občni zbor se bo vršil predvidoma v mesecu oktobru t. l. Vse žene in dekleta, ki se zanimajo za zadrugištvo, pozivamo, da vstopijo v kolo. Pristopne izjave se dobe v vseh poslovnih lokalih ljubljanskih zadrug državnih uslužbencev in železničarskih zadrug.

Upamo, da se bodo ustanovila slična kola tudi v drugih večjih krajih naše banovine.

V naslednjem priobčujemo pravila o ustanovitvi, namenu in poslovanju bodočega ljubljanskega kola žen-zadugaric.

Pravila Kola žen zadrugark v Ljubljani

Člen 1.

Osnuje se Kolo žen zadrugark, ki obsega območje mesta Ljubljane in sreza Ljubljana-okolica. Sedež Kola je v Ljubljani.

Člen 2.

Kolo žen zadrugark ima za cilj:

- 1.) da deluje na širjenju zadugarstva med ženstvom;
- 2.) da vzgaja žene v zadrugiškem duhu;
- 3.) da omogoči ženi primeren položaj v zadrugiškem pokretu in v poedinih zadrugiških ustanovah;
- 4.) da sodeluje z obstoječimi zadrugiškimi ustanovami državnih uslužbencev;
- 5.) da deluje pri širjenju zadrugištva vobče;
- 6.) da podučuje žene o racionalnem domačem gospodinjstvu;
- 7.) da okrepi socialni položaj žene in da vodi razne socialne akcije.

Člen 5.

Za dosego stavljenih ciljev iz prejšnjega člena se Kolo poslužuje sledečih sredstev:

- 1.) prireja sestanke žen zadrugark;
- 2.) prireja predavanja in tečaje o zadrugištvu;
- 3.) se aktivno udeležuje zadrugiškega dela, a prav posebno dela zadrug državnih uslužbencev na vseh poljih;
- 4.) prireja tečaje za racionalno domače gospodinjstvo;

5.) daje pobudo in pomaga pri delu zadrug, občin in države za ustanavljanje otroških igrišč, kolonij, oskrbovališč in temu slično.

Člen 4.

Članica Kola lahko postane vsaka državna ali samoupravna uslužbenka in upokojenka ter soproge državnih ali samoupravnih uslužbencev. Izjemoma se lahko sprejmejo tudi ostale žene, ki se zanimajo za delo Kola.

Pristop v Kolo se izvrši s pismeno prijavo, ki jo je predložiti upravnemu odboru Kola.

Člen 5.

Članstvo v Kolu prestane z odpovedjo, s preselitvijo, smrtjo ali izključitvijo. Izključiti se more članica, ki deluje proti interesom Kola in ki s svojim delovanjem kvari ugled Kola.

Člen 6.

Ob vstopu v Kolo plača članica Din 2'— kot vpisnino. Razen tega mora vsaka članica v redu in pravočasno plačati Din 1'— mesečno kot članarino.

Članice Kola imajo pravico in dolžnost prisostvovati vsem prireditvam Kola, morejo aktivno delovati na širjenju Kola in idej, ki jih ima v programu.

Člen 7.

Dohodki Kola so:

- 1.) vpisnina;
- 2.) članarina;
- 3.) dohodki od prireditev;
- 4.) darila, podpore itd.
- 5.) razni dohodki.

Člen 8.

Organi Kola so:

- 1.) občni zbor;
- 2.) upravni odbor;
- 3.) nadzorni odbor.

Člen 9.

Občni zbori so redni in izredni. Redni občni zbor sklicuje upravni odbor vsako leto in se mora vršiti najkasneje do konca meseca marca. Izredni občni zbori se sklicujejo po potrebi.

Vabilo za občni zbor se mora objaviti najmanj 15 dni pred njegovim sestankom.

Na občnem zboru ima vsaka članica samo en glas, s katerim glasuje osebno. Sklepa se z navadno večino.

Občni zbor sklepa samo o zadevah, ki so na dnevnem redu, objavljenem v vabilu za občni zbor.

Člen 10.

Občni zbor razpravlja vsa vprašanja, ki ne spadajo po teh pravilih v področje upravnega in nadzornega odbora, posebno pa:

- 1.) odobrava poročilo o delu upravnega in nadzornega odbora in računski zaključek;
- 2.) voli člane upravnega in nadzornega odbora in delegate za zvezin občni zbor.
- 3.) sklepa o spremembi pravil.

Sklepa se z večino glasov. Občni zbor je sklepčen, če je navzoča ena tretjina vpisanih članic. Ako občni zbor ob določenem času ni sklepčen, se vrši eno uro nato nov občni zbor, ki sklepa ne glede na število prisotnih članic.

Pri predlogih o prestanku Kola ali o spremembi pravil mora biti navzočih tri četrtine članic, a za predlog morata glasovati dve tretjini navzočih. O prestanku Kola in o spremembi pravil se sme sklepati le v primeru, ako je to stavljeno na dnevni red in objavljeno v vabilu na občni zbor.

Člen 11.

Upravni odbor sestoji iz 5 članov, ki jih voli občni zbor za dobo 3 let. Prvo in drugo leto izstopita iz odbora dva člana na podlagi žrebanja, a v tretjem letu preostali en član. Nato izstopajo vsako leto člani po vrstnem redu, kakor so bili izvoljeni. Izstopivši člani se lahko zopet volijo v odbor.

Člen 12.

Upravni odbor izvoli iz svoje srede predsednico, podpredsednico in tajnico, ki obenem zastopajo kolo nasproti oblastem in javnosti vobče.

Člen 13.

Seje upravnega odbora se vrše po potrebi, a najmanj enkrat na mesec. Sejam predseduje predsednica ali podpredsednica. Seje so sklepčne, če ji prisostvujejo najmanj trije člani. O sejah se vodi zapisnik, v katerega se vpišejo vsi sklepi.

Člen 14.

V področje upravnega odbora spada:

- 1.) sprejem novih članic;
- 2.) izključenje članic;
- 3.) izvrševanje zaključkov občnega zbora in vsi posli v duhu njegovih ciljev, njegovih pravil in sklepov občnega zbora.

Člen 15.

V nadzorni odbor izvoli občni zbor vsako leto po tri članice. Nadzorni odbor izvoli iz svoje srede predsednico.

Dolžnost nadzornega odbora je, da pregleda delo upravnega odbora, knjige in denarno poslovanje. V ta namen se sestane nadzorni odbor, kadar smatra to za potrebno, a najmanj dvakrat v letu.

Nadzorni odbor lahko zahteva sklicanje izrednega občnega zbora.

Člen 16.

Kolo mora vstopiti v članstvo zveze, kadar bo ta osnovana. Poleg osrednje zveze se lahko osnujejo tudi oblastne zveze.

Člen 17.

Za svoj praznik ima Kolo mednarodni združni dan.

Člen 18.

Kolo preneha obstojati, kadar znaša število članic manj kot 10.

V primeru prestanka Kola radi kateregakoli razloga se preda preostala imovina v shrambo eni izmed zadrug državnih nameščencev v dotičnem kraju. Ako ni v kraju take zadruge, se izroči imovina Zvezi nabavljalnih zadrug državnih uslužbencev. V obeh primerih se hrani imovina skozi pet let. Ako se v tem času ustanovi novo Kolo z istimi cilji, se izroči imovina novemu Kolu. V nasprotnem primeru se porabi v propagandne namene in to prvenstveno preko obstoječih Kol žena ali njihove zveze.

ŽENA IN DOM

Novosti v naši jesensko-zimski zalogi

Na prste bi lahko sešteli vse vroče dneve, ki smo jih letos imeli. Med večnimi nevihtami in deževjem smo se poletja komaj zavedali. Vse upanje na tople dneve je za nami. Nismo se še naužili lahkih poletnih oblek, pa moramo že misliti in skrbeti za toplejše stvari, da si zavarujemo telo pred vlago in mrazom. Koliko toplih mesecev pa imamo prav za prav? V maju in začetkom junija se še zavijamo v paletaje in lažje plašče, septembra pa smo brez plašča lahko samo v opoldanskih urah, če je nam vreme posebno naklonjeno.

Komaj dobre tri tople mesece, vse drugo pa hladna jesen, mrzla zima in muhasta pomlad, na katero se ne moremo nikdar zanesti.

Pri poletnih oblekah je toliko drobnega veselja: moderen kroj, sveža barva blaga, lahko blago, obleka je hitro oprana in zlikana itd.; misel na zimske pa je težja, saj je združena z večjimi stroški. Toda pri nas se spleča pošteno misliti res samo na tople stvari, ker jih moramo nositi tako dolgo. Na kratko naj opišem novo zimsko zalogo v združni prodajalni, da nam bo že vnaprej znano, kaj tam lahko dobimo.

Za zimske damske plašče je blago iz tovarne že tu. Opozorila bi vas rada na neko posebno lepo blago, ki se dobi v modri, drap in temnorjavi barvi. To blago je debelo, mehko in toplo. V trgovini pravijo, da je to kamelsko kosminje, ki je za zimski plašč najbolj zaželjeno. Iz tega blaga si lahko napravimo plašč po sportnem kroju ali pa tudi ne. Blago je samo po sebi tako bogato, da plašču krznen ovratnik niti potreben ni. To blago je sicer nekoliko dražje, zato pa tudi traja dolgo in zmerom smo v njem lepo oblečeni. Za zimske plašče se dobi tudi gabarden ali marengo, pa tudi v športnih vzorcih za jesen in zimo imajo veliko izbiro.

Za jesenske in zimske obleke imajo letos še posebno veliko izbiro v vseh kvalitetah. Vzorci blaga so letos čisto novi. Za boljše obleke imajo volneni krep in žoržet. To blago je zelo mehko, toplo in lahko. Posebno lepo je v opekasti barvi, ki je še vedno zelo moderna. Tudi imajo še neko drugo blago, ki pa nima imena. Je tudi tanko volneno ter ima ozke črte, sestavljene iz samih majhnih vozličkov. To blago je posebno primerno za močne postave. Črtasto blago napravi postavu vitkejšo. Dobi pa se to blago samo v zeleni in modri barvi, toda obe sta jako lepi.

Za navadne sportne ali poklicne obleke so dobili blagove, ki so v ceni zelo dostopni. Že od Din 1250 se dobi prav lepo blago, ki se zdi, da je volneno. Nekateri vzorci so gladki, drugi karirasti, črtasti ali pikčasti. Najlepši so tisti, ki so gladki in imajo vtikane barvaste nitke. Taka obleka, če je sportno napravljena in če jo okrasimo z belim ovratnikom in manšetami, zelo mladostno učinkuje.

Potem je še barhent, ki je tudi v treh ali štirih kvalitetah. Navaden bombažast barhent, potem tisti, ki je flaneliran, in pa velvet barhent. Za domače obleke je rožasto blago še vedno moderno. Vendar se zdi, da so te rože letos le malo manjše, kar je vsekako dosti lepše. Gospa moda je bila bolj iznajdljiva v vzorcih za otroke. Tu naletimo na krasne vzorčke; vsemogoče stvari, ki vzbujajo otroško fantazijo, so nam prikazane: ptički, živalce, pajacki, pike, črte, rože, kvadrati itd.

Za moške zimske suknje so dobili tudi nove vzorce. Mehko double blago v črni, rjavi in modri barvi. Tega blaga ni treba podlagati. Na zalogi imajo tudi kamgarn, marengo, črno volneno in sportno blago.

Za pelerine Hubertuse, suknje in suknjiče dobite mehko kamelsko kosminje v zeleni, sivi in črni barvi. Za podlogo, ki jo vsijemo v mrzlih dneh v trenčkot, imajo kamelsko kosminje v naravni barvi.

Zadružna konfekcija se je letos še bolj izpopolnila. Vedno več vzorcev in kvalitet. Posebno lepo je letos perilo triko znamke „Mako“. To blago je zelo trpežno, mehko in se dobro pere. V tej kvaliteti imajo izgotovljeno perilo za gospode, gospe in otroke. Razen tega perila nudi trgovina tudi svileno perilo: spalne srajce, srajčke, hlačke, moderčke, moderce, nogavice svilene in flor. Za gospode svilene srajce, kravate, nogavice, rokavice, robce, sploh vse, kar je potrebno. Pa tudi srajce iz cefirja ali drugega finejšega blaga imajo v vseh številkah na zalogi. Izdelujejo se v domači šivalnici. Tam perilo lahko vsakomur napravijo tudi po meri. V šivalnici imajo za vse perilo dobro preizkušene kroje in izurjene moči, ker polagajo na šivalnico veliko važnost.

Stalno imajo v trgovini tudi pumparice v vseh številkah in kvalitetah, nadalje trpežne dežne plašče za sprevodnike in prometnike. Zdaj so na zalogi spet dežni plašči za gospe in pelerinice za otroke. Pošiljka je pravkar došla, torej vse zadnja dunajska moda.

Za vetrne jopiče imajo stalno na zalogi impregnirano blago, za površnike in trenčkote pa posebno blago v sivi, zeleni in rjavi barvi, za lovske suknjiče pa primeren loden. Sploh dobe lovci razen puške v zadružni trgovini vso opremo.

Zadnji teden je prispela pošiljka šivalnih strojev, ki ste jih nekaj časa pogrešali.

L. M.

K U H I N J A

Jelly

Jelly (dželi) je strnjen sadni sok, podoben marmeladi toda finejši.

V ameriškem gospodinjstvu ima jelly posebno mesto. Marmelada tam ni tako zelo upoštevana. Jelly je zjutraj, opoldne in zvečer na mizi. Uživajo ga kot kompot, ali pa s kruhom. Posebna slaščica je za otroke, posebno šolske, ker se da lepo namazati na kruh in ga lahko jemljejo seboj v šolo.

Jelly je proizvod, ki ga dobimo s kombiniranjem sadnih sokov in sladkorja, kar kuhamo, dokler ne postane mešanica čista, mehka, iskreča se, prozorna in tresoča se kakor žolica.

Jelly se da napraviti iz slehernega sadja, vendar ne iz vsakega enako dober. Sadje mora vsebovati primerno količino kisline in še neko drugo snov, ki se imenuje pectin. Pectin je v sadju tista snov, ki učinkuje, da se jelly pravilno strdi. Če kako sadje ne vsebuje dovolj pectina, ga je potem treba mešati z drugim sadjem, ki ga vsebuje dovolj. Sladkor je pri jellyju prav tako potreben kakor kislina ali pectin.

Kako napravimo jelly?

Sadje očistimo in umijemo. Trdemu sadju odstranimo peclje in muhe ter ga zrežemo na koščke ne da bi ga olupili.

Kako pridobimo sok?

Mehkemu sadju je treba dodati toliko vode, da se nam na ognju ne zapali. Kuhamo ga počasi in mešamo. Ko je sadje zgubilo svojo prvotno barvo, je dovolj kuhano.

Trdemu sadju dodamo toliko vode, da je skopo pokrito. Kuhamo ga tako dolgo, da postane mehko. Če želimo imeti sok čist, sadja ne smemo mešati. Sadje sedaj precedimo skozi dvojno redko muslinasto krpo (redka rjava kotonina). Stiskati sadja ne smemo, ker dobimo sicer motni jelly.

Ko je sok trdega sadja nehal kapati iz vrečice, sadje vrnemo nazaj v lonec in zopet pokrijemo s toliko vode, da je skopo pokrito. Sadje naj počasi zavre in naj se kuha 30 minut. Nato ga spet precedimo, toda v posebno posodo, ker je sok iz prvega kuhanja bolj čist. Tako lahko postopamo trikrat, ker je v sadju še vedno dovolj pectina in kisline.

Sladkor mora biti v pravem razmerju s pectinom. Preveč sladkorja napravii jelly tanek, premalo sladkorja pa trd. Predolgo kuhanje povzroči, da postane jelly sprijemljiv kakor gumi.

Rdeče grozdčičje, nezrelo grozdje in zelena jabolka so edini soki, ki zahtevajo enako količino sladkorja. Za vse drugo sadje pa velja 2 dela sladkorja k trem delom soka.

Kako kuhamo jelly?

Preveliko količino jellija hkrati kuhati, ni priporočljivo. Za enkratno kuhanje je dva litra soka popolnoma dovolj.

Sok in sladkor zmerimo in mešamo, dokler se sladkor ni raztopil. Kuhamo ga na močnem ognju in sicer tako dolgo, dokler se ne napravi lahka strdina.

Kako poskusimo, če je jelly gotov.

V jelly potaknemo žlico, jo dvignemo in če teče od žlice mešanica široko in tanko in sta se na straneh žlice napravili skupaj dve kapljici, je jelly gotov in ga je treba takoj odmakniti s štedilnika.

Polnjenje kozarcev.

Iz jellija odstranimo kožo in še vročega zlijemo v čiste, vroče kozarce. Kozarce je treba napolniti do roba, ker jelly upade, ko se ohladi. Ko je mrzel, ga

zlijemo s parafinom. Posodica z majhnim rivečkom je za parafin zelo pripravna. Ko se parafin strdi, pokrijemo kozarce z pergamentnim papirjem in dobro za-
vezemo.

Jelly iz grozdja.

*

Belo ali črno grozdje, ki ni prezrelo oberemo, jagodam odstranimo pecljčke in operemo. V dobro emajlirano posodo, v kakršni kuhamo marmelado, dodamo na dva litra grozdnih jagod pol kavne skodelice vode. Ko zavre, kuhamo in mešamo na precej močnem ognju 30 minut. Nato grozdje precedimo skozi cedilo, ki ima velike luknjice. Sok, ki se je odcedil, denemo v dvojno muslinasto vrečico in ga pustimo, da se odcedi. Sok nato zmerimo, zavremo in kuhamo 5 minut. Zdaj mu dodamo $\frac{3}{4}$ ali enako količino segretega sladkorja kakor je bilo grozdje. Kuhamo tako dolgo, da se začne trditi. Še vročega zlijemo v vroče kozarce in ga postavimo za 24 ur na sončno okno.

Jelly iz črnih malin.

Črne maline oberemo, očistimo in operemo. V kozici, kjer se bodo kuhale, jih najprvo v mali količini steremo in postopamo tako, ko je posoda že na štedilniku, dokler nismo vseh porabili. Kuhamo jih počasi in mešamo z leseno žlico. Pretlačimo jih skozi cedilo z velikimi luknjicami in jih denemo v muslinasto vrečko ter pustimo, da se odcede. Sok zmerimo na skodelice, pustimo, da zavre in kuhamo 5 minut. Nadalje postopamo tako kakor z grozdnim jellijem.

Jabolčni jelly.

Kisla jabolka operemo, obrišemo in jim odstranimo peclje in muhe. Zrežemo jih na štiri dele. Vode jim dodamo toliko, da so v posodi, kjer se kuhajo, skoro pokrita z njo. Posodo pokrijemo in kuhamo, dokler jabolka niso mehka. Nato jih premešamo in zvrnemo na cedilo s širokimi luknjicami. Jabolka se ne smejo zmečkati, ker sicer dobimo motni jelly. Odcedeni sok denemo nato v muslinasto vrečico in pustimo, da se dobro odcedi. Sok zmerimo, hitro zavremo, kuhamo 15 minut, dodamo $\frac{3}{4}$ skodelice sladkorja na vsako skodelico soka in mešamo, dokler se sladkor ne raztopi. Sok naj močno vre toliko časa, da se začne trditi in ustreza zgornjim zahtevam. Vroč jelly zlijemo v vroče kozarce itd. Olupljena jabolka dajo boljši jelly.

Mešan jelly.

Kutina, kisla jabolka in brusnice. Kutine zrežemo na male koščke, jim odstranimo sredico, a jih ne lupimo. Enako postopamo z brusnicami in jabolki, katerih vzamemo vsakih enak del. Kutine se kuhajo precej dolgo, preden dajo iz sebe pravi okus in barvo. S tem jellijem postopamo enako kakor z drugimi.

L. M.

VRT IN CVETLICE

Josip Štrekelj: Cvetlice za pozimi

Ko narava pozimi pod zasneženo odejo počiva in je zunaj vse mrtvo, tedaj še le cenimo sobne rastline, ki krasijo in oživljajo stanovanje. Vrtnarji imajo pozimi v cvetličnjakih lepo zbirko cvetlic, ki pa vse v navadni sobi ne uspevajo. Presuh zrak, menjajoča se top-

lina, za nekatere previsoka, za druge prenizka, preprih in prah so vzroki, da se mora ljubitelj marsikateri odreči. Zaradi tega si bomo odbrali odpornejše: nekaj takih, ki se odlikujejo po lepem listju, pa tudi take, ki se košatijo s cvetjem in ki uspevajo brez posebne nege.

Proti koncu avgusta in v septembru je najugodnejši čas, da si takih priskrbimo. Izmed listnatih so zlasti primerne: palme, mirta, sobna lipa, aspidistra, aralia in viseči špargelj (asparagus) ter tradescancija. Tudi navadni bršljan je jako dekorativen na primernem mestu. Zelo lepe, pa proti prepihu in nizki toplini zelo občutljive so listnate begonije in filodendron (*Monstera deliciosa*).

Od drugih, ki nas pozimi razveseljujejo s cvetjem, so precej odporne: jegličiči (*Primula obconica*), korčki (*Cyclamen persicum*), cinerarije in justiceja (*Justicea speciosa* in *J. magnifica*).

Vse cvetlice, ki so namenjene za sobno olepšavo pozimi, presajamo v lepo osnažene lončke ob koncu avgusta in v septembru. Da vsled tega ne ovenejo, jih za nekaj dni zasenčimo, še bolje pa je, ako jih postavimo v grede pod zasenčene šipe, če imamo tako napravo pri hiši.

Razen navedenih cvetlic, ki so voljne uspevati ob mali oskrbi pozimi, se poslužujemo tudi silenja nekaterih vrst čebulnic, ki jih pripravimo, da cveto pred časom, ki jim je po naravi določen. Od teh volimo take, ki cveto brez posebnih vrtnarskih pripomočkov. Silenje cvetlic pomeni prisiliti cvetlico, da cvete v poljubnem času pozimi, namesto spomladi ali poleti. To je najzabavnejše delo vrtnarjev, še bolj pa ljubiteljev cvetlic, ko dnevno opazujejo spremembe v rasti in razvoju v času, ko zunaj vse miruje pod mrzlo odejo zemlje.

Za silenje namenjene čebulnice posadimo v lončke v času od začetka septembra do konca oktobra, kakor jih pač želimo imeti prej ali pozneje v cvetju. Najpripravnejše za to so hijacinti, tulipani, narcise in žafran (*Crocus*). Vrtnarji silijo še mnoge druge, kar se pa brez umetnih naprav v domači sobi težko posreči.

V lončke, ki imajo zgornji premer 10 cm, posadimo čebule hijacintov posamezno; čebule tulipanov in narcis po tri, od žafrana pa po več, ali tako, da se medsebojno ne dotikajo. Hijacinte in tulipane posadimo plitvo, da sega konica čebul do višine lončnega roba; narcise nekoliko globokeje, žafran pa 2 do 3 cm pod površje zemlje v lončku. Dasi ljubijo navedene čebulnice na prostem srednjetežko zemljo, je za silenje boljša lahka, ki jo pripravimo, ako n. pr. zmešamo $\frac{2}{3}$ zemlje iz tople grede in $\frac{1}{3}$ rečnega peska.

Ko so čebulice posajene, postavimo lončke na hladen in temen prostor n. pr. v klet ali v kak kot nezakurjene sobe. Ker svetloba

v tem času škoduje nasadu, ga zatemnimo še bolj, da poveznemo vrhu čebulic še majhen cvetlični lonček. V kleti jih namesto pokrivala še uspešnejše zasujemo 10 cm visoko s peskom. Še enostavneje in menda najboljše pa je, ako zložimo lončke v vrtu v izkopan jarek in jih pokrijemo 10 cm visoko z zemljo. Z zalivanjem nasada v sobi in v kleti pazimo, da se zemlja ne posuši, sicer bi bil ves trud zaman. Na prostem, v vrtu odpade zalivanje, ako ne nastopi izredna suša, kar se pa v tem času redko dogodi. Tako pokrite, oziroma zaste ostanejo dva do dva in pol meseca. Še le sedaj začnemo s silenjem! Lončke, v katerih so čebulice odgnale 4—5 cm, očistimo zemlje, operemo in prenesemo v nezakurjeno sobo. Vendar jih tudi tu še pokrijemo s poveznjenim lončkom ali s temno papirnato vrečico za teden dni, t. j. dokler ne zapazimo, da je debelejši del odganjka (cvetni popek) izšel iz čebulice. Zdaj jih odkrijemo in postavimo na okno tople sobe ali kuhinje. Na soncu že tekom prvega dne ozelene blede-rumeni listi, se odpro in v sredini se pokaže cvetno popje. Kakor doslej, tudi nadalje moramo skrbeti za stalno vlago zemlje in jih varovati prepriha. Razcvetene trajajo več časa na hladnem, kakor v zakurjenih prostorih.

S prezgodnjim prenosom čebulnic na toplo in svetlo, t. j. dokler dovolj (okoli 5 cm) ne odrastejo, zraste le listje in kvečjemu neznoten cvet. Uspeha tudi ne dosežemo, ako bi hoteli z višjo toplino pospešiti razvoj, zlasti ne, ako premalo odgnale v temi izpostavimo sončnim žarkom. Silenje pa pospešimo, razen z gori podanimi navodili, ako naročimo čebulice zgodnjih sort.

ČEBELARSTVO

X. R.:

Vzimljenje čebel

Letošnja ajdova paša ni bila ravno najboljša, vendar je večinoma izpadla tako, da so čebele obskrbljene za zimo, če že niso povsod nabrale toliko, da nekaj tudi iztočimo.

Sedaj, koncem septembra, se je ajdov med že izdišal — dozorel je in čebele so ga že pokrile. Največja nevarnost ropanja je že minila ter lahko že točimo koncem tega meseca ali začetkom oktobra.

Ko smo skrbno odbrali plemenjake za prezimljanje, jih eventualno pojačali s svojimi ali od drugod dobljenimi čebelami, združili slabiče, zamenjali stare matice, odstranili prazne in pokvarjene sate, končali eventualno potrebno zasilno pitanje in ob zadnjem pregledu uredili gnezdo, smo takorekoč naredili vse, kar je potrebno za dobro

vzumljenje čebel, ker od tega je največ odvisno uspešno čebelarjenje v naslednjem letu. Sedaj nam ni treba več vznemirjati čebel, ki se pripravljajo k zimskemu počitku. Obaviti moramo le še sledeče:

Najprej moramo z grebljico ostrgati panje ter nato podložiti lepenko, katero si pripravimo že poleti tako, da primerne kose lepenke namažemo parkrat na obeh straneh s tekočim katranom, firnežem ali lanenim oljem. V trgovini se taka lepenka tudi prodaja pod imenom „ruberoid lepenka“. Kjer se lepenka dotika žrela, naj se izreže 2 cm širok trak, da je žrelo vedno odprto, tudi če bi se lepenka skrivila. Nad lepenko naj se položi 2 cm široka letvica, ki nadomešča voščene mostičke, katere napravljajo čebele, da premoste razdaljo med satjem in dnom. Prednosti lepenke so izredne. Vsak čas lahko pregledamo panj, ne da bi vznemirjali čebele. Iz drobirja na lepenki vidimo, kje imajo čebele gnezdo, spomladi lahko odstranimo mrtvice ter prihranimo čebelam to, za njih tako zamudno delo. Ušivost čebel tudi najlaže odstranimo s pomočjo lepenke. V panj puh-nemo parkrat gost tobakov dim ter čez kake pol minute izvlečemo lepenko, na katero so popadale od dima omamljene uši, ki jih uničimo.

V glavnem bi bilo zazumljenje s tem končano, treba je le še panje odeti, kar izvršimo v drugi polovici oktobra, ko nastopijo že mrzle noči. Čim topleje je, tem kasneje storimo to zadnje letošnje opravilo. Prezgodnja zimska odeja je prav tako, ali pa še bolj škodljiva kot prepozna. Radi pretople odeje začne matica po malem zalegati in panji so nemirni skozi celo zimo. Dočim panje na zunanji strani na vrhu in ob straneh lahko že sedaj zapažimo, jih odenemo znotraj šele koncem oktobra. Za zunanjo odejo panjev ob straneh in na vrhu je dober suh mah ali otava, dočim v slami rade gospodarijo miši radi zaostalega zrnja; za notranjo odejo je pa najboljši sloj papirja, debel vsaj 10 pol, dobre so pa tudi pletene slamnice (dobe se v naši zadrugi) ali blazine, napolnjene s plevami, ker mah ali otava po panjih preveč nasmete. Dobro moramo zadelati tudi prazna medišča gornje vrste panjev; kdor pa prezimuje v mediščih, mora gornjo vrsto panjev posebno dobro zadelati. Prazne sate lahko pusti v plo-dišču, kjer je tudi precej varno pred večšami. Sedaj panje že lahko brez škode prestavljamo. Okenca v panjih zadelamo nazadnje.

Po ozimljenju je dobro prekopati zemljo pred čebelnjakom, da zgnijejo v zemlji ostanki mrtvih čebel, kar je dobro sredstvo proti čebelnim nalezljivim boleznim.

Ob toplem vremenu je sedaj skrajni čas za mogoče še potrebno pokladanje prekuhanega sladkorja: 2 dela sladkorja na 1 del vode. Pokladamo vroče ter ovijemo steklenice s cunjami, da se vsebina prehitro ne ohladi. Tudi je dobro dodati par kapljic citroninega soka.

Kasnejše ali zimsko pitanje more vplivati kvarno na čebele. Tudi na prašilčke ne smemo pozabiti in jih pravočasno oskrbeti z živežem.

Edina nadloga so še roparice. Čim slabša je letina, tem več jih je. Močnim plemenjakom sicer ne morejo škodovati, če imajo žrela zožena, a slabičev nimamo, če smo jih seveda združili. Žrela imamo torej še vedno priprta, odpremo jih šele tedaj, ko čebele prenehajo izletavati. Čim začno zopet izletavati, jih pripravimo. Ropanje se lahko pojavi še celo ob lepih novemberskih dneh, pa ga niti ne opazimo, ker utegnejo čebele izprazniti kakemu manj živahnemu panju stranske sate, ne da bi se napadeni panj branil. Ko torej žrela odpremo, moramo paziti, da skozi preveliko odprtino ne pridejo miši v panj, kar zabranimo n. pr. z žico, katero namestimo podolgem preko žrela, ali s pločevinastimi zapornicami, ki jih dobimo za mal denar v naši zadruzi, ali pa z brinjevimi vejicami. Najbolj važno je, da zabranimo vhod mišim in rovkam ter da ima zrak prost dostop.

Satje sortiramo in shranimo. Še preje ga zažvepljamo, za kar so žvepleni traki na platnu boljši od onih na azbestnem papirju, ker vsebujejo tudi malo arzena ter je desinfekcija bolj učinkovita. Z žveplanjem se uničijo črvi, ne pa tudi jajčeca moljev ter moramo zato satje spomladi ponovno zažvepljati. Še bolje je pustiti sate čez noč ob hudem mrazu (15—20° C pod ničlo) zunaj, ker ta mraz uniči tudi jajčeca. Sate z obnožino pustimo v panjih, če pa to ni mogoče, jih potresimo s sladkorno moko, da obnožina ne splesni, a spomladi jih zamenjamo s praznimi sati iz panjev.

Prazne panje očistimo in zapremo.

Na panje pritrdimo nove beležnice, na katere zapišemo rojstno leto matice ter količino medene zaloge, oziroma, koliko smo pokladali in seveda tudi druge važnosti.

Sedaj jeseni je najprikladnejši čas za saditev drevja. Zato naj si vsak čebelar zasadi kako sadno ali medonosno drevo na svojem ali občinskem zemljišču. O medonosnem drevju in grmovju, njih koristih in gojenju pa drugič več.

RAZGLEDI

F. G.:

O korporacijski državi

Boljševiški poskus je v gospodarskem oziru pretrgal vse niti s preteklostjo in hoče zgraditi nekaj popolnoma novega. Fašizem se pa nasprotno naslanja na tradicijo, ki jo želi v svoji doktrini o avtoriteti, hierarhiji in disciplini zopet oživeti. Korporacijska država še ni zaključila svojega razvoja, marveč predstavlja danes še surovo

stanje velike zgradbe, ki čaka še temeljitega preoblikovanja. Korporacijska država se je razvila v Italiji tekom pičlih šestih let, fašizem je zmagal, čim je bila ustvaritev novega državnega ustroja zagotovljena.

Vzroke hitre zmage fašizma moramo iskati tako v preteklosti kot sedanosti. Liberalna država, predhodnica korporacijske odnosno fašistične, ni znala vzgajati naroda niti v državnem niti v italijanskem duhu. V Italiji so dolga leta vladali tujci, kadar so pa prišle na vlado domače sile, so vladale slabo. Povojne razmere so bile v Italiji skrajno slabe in so očitno pripravljale teren komunizmu. Tedaj je nastopil fašizem, ki je znal dvigniti narodno zavest in utrditi disciplino med množicami ter vcepiti vsem vero v moč in prava pota obnovljene države.

Tekom svojega oblikovanja je postal italijanski korporativizem nacionalni in originalni stvar. Fašizem socialnih razredov ne ukinja, temveč jih hoče spraviti le v dobre medsebojne odnose. Korporativna zgradba priznava obstoj razredov, celokupna stavba počiva na teh temeljih. V novem redu ni žrtvovala italijanska država nobenega starega stebra svoje ustave, niti krone niti zakonodaje niti uprave. Stara, skoraj stoletna piemonteška ustava je ostala, prevzela je le močne politične dodatke. Liktorski snopič je postal s savojskim križem pomemben simbol obstoječega stanja. Vrh in zaključek sistema je v personalni uniji med šefom stranke in vlade. Uprava stoji kot jekleno ogrodje vsega narodnega življenja, njena hrbtenica pa je fašistična stranka. Odločujoče vpliva na celoto dejstvo, da je uprava samostojna in ni podrejena organizaciji fašistične stranke. Vodja je neomejen gospodar v stranki, dalekosežna je njegova moč pri kroni, v senatu in parlamentu. Parlamentarizem je predvsem s tem omejen, ker ne more priti na dnevni red pred parlament ali senat nikak predmet brez soglašanja vladnega šefa in da more vodja že zavrneni zakonski načrt po treh mesecih zopet predložiti. V fašistični državi se nahajata zakonodaja in uprava v rokah vodje, ki ga more kralj vsak trenutek odpustiti. To pravo kralja je pa skoraj brezpomembno, kajti fašistična stranka je pronikla tako globoko v ustavno življenje, da je odpust vodje v resnici nemogoč.

V ta ustroj italijanske države je bila vzdana korporacijska država, s čimer so bila pritegnjena socialna in gospodarska področja k funkcijam in nadzoru države, kar je silno ojačilo in podprlo centralno oblast, ki je postala v rokah vodje najmočnejše orodje za izvajanje avtoritete. Če primerjamo korporacijsko državo v njenem ožjem področju, ne najdemo v primeri z državami naprednejšega industrijskega in socialnega razvoja v bistvu ničesar novega. Socialni mir, industrijska demokracija, to je sodelovanje med delodajalci in

delojemalci, ki se izraža v tarifnih pogodbah in pomirjevalnih poizkusih, obsega pri svobodnem razvoju ves problem, ki ga skuša fašizem obvladovati v krepki centralni organizaciji. Kar se tiče ideje socialnega miru, ki naj bi ga korporativizem uresničil, najdemo v zgodovini vzporednico, ki ni ostala brez vpliva na italijanski stvar. V Nemčiji je bila leta 1918 prva misel ljudskih komisarjev, urediti odnošaje in sporna vprašanja med delavskimi sindikati in organizacijami v pomirljivem duhu. V delavski organizaciji združena povezanost obeh glavnih činiteljev gospodarskega življenja je v velikem obsegu predstavljala to, kar je ustvaril v Italiji fašizem. Morda bi se ta povezanost vzdržala, če je ne bi porušila inflacijska kriza. Nemška ustava vsebuje v par stavkih iste osnovne misli kot Carta del Lavoro. Različne ustanove v Nemčiji, kakor delavska razsodišča in odbori za urejevanje kolektivnih sporov, so skoraj popolnoma odpravile štrajke in izprtja, dočim so se v korporacijski državi še do leta 1931 pojavljali številni štrajki. Originalnost italijanskega korporativizma se nahaja v dosledni organizaciji pod državnim vplivom z zelo samostojnimi idejami.

Izgraditev korporacijske države v Italiji še ni končana, kajti nemogoče bi bilo pri prvem poizkusu ustvariti nekaj popolnega. Korporacijska država se gradi na stvarni podlagi, upoštevajoč privatno iniciatvo v gospodarskem življenju in odstranjujoč razredne boje. Carta del Lavoro smatra privatno iniciatvo na polju produkcije za najučinkovitejši in najkoristnejši instrument. Korporacijska država hoče ukiniti razredne boje. Podjetniki in delavci so organizirani vsak za sebe, v dveh vzporednicah, ki se nikjer ne sečeta. Nad temi razredi obstojajo zveze, imenovane korporacije, ki so državni organi. Obstojajo le organizacije skupin enakih poklicev, ne pa vseh delodajalcev ali vseh delavcev. Nad temi se dviga zopet le centralna zgradba korporacijskega sveta, ki je zopet državni organ. Ne obstoja torej nikaka koncentracija sil, ki bi mogle nastopiti druga proti drugi. Na točkah, kjer se interesi teh skupin dotikajo, ima vedno država svoje prste. Obstoja torej popolna nevtralizacija gospodarstva, ki ne nudi niti delodajalcu niti delojemalcu osnove za borbe. Spopadi, ki nastanejo, se rešujejo potem po zakoniti poti.

Nevtralizacija gospodarstva je glavni namen korporacijske države, ki hoče varovati nemoten potek narodne proizvodnje in premagati razredni boj s spojitvijo obeh velikih nosilcev gospodarskega življenja, kapitala in dela. Gospodarska in socialna nevtralizacija postane sama od sebe tudi politična. Ni več mogoče postaviti nasproti centralni oblasti organizirane sile, ker je v korporacijskem parlamentu tvorba strank onemogočena.

Italijanski korporativizem je umeten stroj, čigar sestava izgleda na prvi pogled komplicirana, a sloni na preprostih načelih: vzporedna

organizacija delodajalcev in delojemalcev. Najnižje organizacije so sindikati, združeni v posameznih obrtnih panogah po občinah, okrožjih in provincah. Nad temi so federacije, a nad njimi konfederacije, vse tri pa tvorijo horizontalni sistem. V konfederacijah so združene cele stanovske skupine, ki jih tvorijo: poljedelstvo, industrija, trgovina, pomorski in zračni promet, kopneni promet in banкарstvo. Na čelu stanovskih skupin stojijo korporacije. S kraljevo uredbo postavljeno korporacijsko ministrstvo nadzira celokupno delo sindikatov in korporacij. Najvišji organ gospodarske politike pa ni korporacijsko ministrstvo, temveč narodni svet korporacij. Po izreku vodje fašizma je narodni svet korporacij v italijanskem gospodarstvu to, kar je generalni štab v vojski; misleči organ, ki pripravlja in združuje. Predsednik narodnega sveta korporacij je ministrski predsednik, njegov namestnik pa korporacijski minister.

Ne smemo zapirati oči pred resničnimi uspehi, ki jih je fašizem dosegel na temelju novega korporacijskega sistema. Fašistična Italija je dvignila poljedelstvo k novemu procvitu. Vsepovsod se z uspehom pobija malarija, pontinska močvirja (19.300 ha) so osušena, na novem rodovitnem tlu je nastalo mesto s 6000 prebivalci. Notranja kolonizacija je uspela. V letih 1930—1933 je bilo pri melioracijskih delih, ki obsegajo 700.000 ha, povprečno zaposlenih 53.000 ljudi. Žitna zmaga je dobljena, železnice in ceste so v odličnem stanju. V svetovni krizi je korporacijska država zaposlila pretežno večino brezposelnih z javnimi deli. Prvi med državniki je vodja korporacijske države premagal boljše vizem, prvi je podredil gospodarstvo državnim potrebam. Korporacijska država pokazuje voljo in moč premagati tudi kapitalizem.

LEPOSLOVJE

Josip Vandot:

Tonca

(Slika iz Martuljka)

Resnično še ni bil nikoli nihče videl tiste skale, ki je menda deveta na špikovi steni, vzpenjajoči se iz Gluhega srca nad pojočim Martuljkom. Skala je bela kot sneg, ki se vsiplje na božično noč na gorski svet; gladka je, kot da jo je orjaški kipar iz Martuljkovih pravljič klesal deset let in še več. V njo pa so z zlatimi črkami vklesane besede, ki jih človek od blizu niti ne vidi, temveč mora stopiti visoko nad Srednji vrh in od tam lahko bere besede, ki pa niso prave človeške besede, temveč le prerokovanja, ki se leto za letom izpolnjujejo po dolini, sanjajoči pod Martuljkovimi gorami.

In so pravili, da je Rušarjeva Tonca brala tista prerokovanja. Jesenskega večera je bilo, ko je stopila na Srednji vrh za telico, ki jo je bil pastirček Markec izgubil že v jutru. Gori pod skalami Kloštra jo je našla, ko je bila že vsa upehana in skoro že več ni mogla naprej. Telica je ležala v travi med rušjem in še malo ji ni bilo mar, da je izgubila tovarišice.

Prvi Martuljkov slap.

Tonca se je vsedla na kamen. Zagledala se je v zasnežene gore, ki so se onkraj tesne doline vzpenjale nad Martuljkovo divjo kotanjo. Sonca ni bilo videti nikjer več. Dolina je dremala v sanjavem somraku, ki je lil iz gozdov, zelenih in s širokimi, rumenimi lisami prepreženih. Gore so žarele v rdečem, vijoličasto se spreminjajočem ognju, ki pa je segal samo do polovice gorá: le tam nad Srcem se je razlival skoro do gozdov in stene so gorele s snegom vred v nemirnem plamenu, ki pa je bil tako prozoren, da se je videlo pod njim vse, skalovje in sneg, prepadi in razpoke.

Tonca je zagledala skalo z vklesanimi besedami. Črke so gorele bolj kot živi ogenj in so pekle v globočino srca. A Tonca jih je vendarle brala, dasi so jo skelele v očeh in ji je v duši vstajala neznan groza. Trikrat se je prekrižala, pognala z dolgo šibo telico po strmini in bežala za njo. Doma pa se je skrila v svojo kamrico in je do poznega jutra ni videl nihče.

Bila je bleda in ni govorila z nikomer. Še jesti ni hotela ničesar in se je zmuznila skrivaj z doma. Čez polje je hitela do gozdov, ki so se vzpenjali ob strmih gorah in kakor odsekani obstali pred skalovjem, zasutim s prhkim snegom, ki je bil padel pred tremi dnevi. Gozdovi so molčali in spali, skozi nje je le prikrito šumelo zamolklo petje goskega potoka, dirjajočega v ozki, skalnati strugi po strmini.

Tonca je hitela po stezi, na debelo posuti z listjem, v neznanu višavo. Rumeno ruto si je bila potisnila čez čelo, skoro čez oči. Glavo je imela sklonjeno in niti za trenutek ni pogledala okrog sebe.

S strmine je prišla do samotne ravnice, preprežene z nebrojnimi studenci, ki so pretakali svojo drobno vodo med visoko, še vedno zeleno travo. Tod je pozvanjalo pet živinskih zvoncev, in Tonca se je nenadoma ustavila in se ozrla po ravnici. Pod samotnim macesnom, rastočim ob črni skali, je zagledala pastirja Makuca. Slonel je ob skali, opiral se ob dolgo, na koncu okovano palico in nevdržema vlekel dim iz kratke čedre. Kratka, razmršena siva brada se je ostro odražala od njegovega rjavega, skoro črnega obraza.

Stopila je k njemu in mu pogledala v drobne, sive, dobrovoljne oči. „Ali ga še niso našli?“ je vprašala tiho, da jo je starec komaj slišal.

„Tičica moja, kje naj ga najdejo, ko pa nihče ne ve, kam se je zatekel,“ je zmajal pastir Makuc z glavo. „Ziljanov Šimen ga išče za Akom, Robičev Janez pod Jaseni, Kosmov Tona pod Špikom in še jaz sem obredel vso Martuljkovo grapo. Kje naj ga najdemo, ko se je neték nemara zanalašč potuhnil nekje pri fari. Nemara je zbežal celo za gore med Bovčane. Bovčanke pa so dekleta, ki jih gleda Bog s prijaznim očesom. In kako bi jih Breznov Andrej ne gledal? Tičica, Bovčanke so lepe in Andrejec tudi ni, da bi ga zametavale takšne kot si ti. Zato pa vem, da ga iščejo po Martuljku zaman. Neték se nam smeje sam Bog ve kje. A smejal se nam bo še bolj, ko se naveliča Bovčank in se vrne še bolj živ kot je danes. Tičica, le Makucu verjemi, Makuc ne sliši, kako trava raste...“

Tonca ga je pogledala z velikimi očmi, a ni rekla ničesar. Počasi se je obrnila, šla čez ravnico in že je izginila v gozdu, ki je molčal po strmini in se grel v skopih, hladnih žarkih jesenskega sonca.

„Makuc je cepaste glave,“ je Tonca govorila sama sebi. „Česa naj Andrejec išče med Bovčani? Andrejec je moj. Pred tremi dnevi

mi je rekel tako pod jesenom na našem polju. Zato pa vem, da je moj in bo moj.“

Obstala je in se za trenutek zagledala v mokro listje, ki je pokrivalo stezo daleč navzgor. In je videla prav razločno Breznovega Andrejca. Kdo ve, odkod je prišel in stopil pred njo. Oči se mu smejejo, široka ramena mu skoro pokajo od silne moči, a glas mu je tako mehak, da bi človek ne mogel verjeti, da je to Andrejčev glas.

„Kaj čenča nori Makuc o Bovčankah?“ se smejejo v njegovem glasu mehke besede. „Ali sem nemara tri leta zato gledal za tabo, da bom zdaj zlezel med Bovčane? Tonca, pred tremi dnevi sva se zgovorila pod vašim jesenom. Rad te imam, da bi zate podrl vse gore. Rad, ker si ti Tonca in me imaš rada.“

Andrejec se je veselo zasmel, a njegov smeh je čudno zvenel po gorski, jesenski tišini. Tonca se je prestrašena stresla in v srcu jo je zbolelo, kot da se je zapičil oster trn vanj. Tesno je pritisnila roko na prsi in zaječala komaj slišno.

(Konec prih.)

ZADRUŽNI VESTNIK

Dvoje pisem iz Martuljka

MOJE POČITNICE

v „Mladinskem domu Viteškega kraja Aleksandra I.“ v Gozdu Martuljku.

Na skrajnem severozahodu, na najlepšem kraju naše domovine so nam železničarji zgradili prekrasen dom, ki je sprejel letos mnogo otrok v svoje varstvo, da se tam navžijejo svežega gorskega zraka in si okrepijo telo in duha.

Tega sem bil deležen tudi jaz. Ko sem zvedel, da sem sprejet v dom na počitnice, sem bil jako vesel. Komaj sem dočakal dan našega odpotovanja. Nestrpen sem bil zlasti še radi tega, ker do sedaj še nisem videl naše prelepe Gorenjske. Bil sem ves začuden spričo njene lepote. Ko smo prišli v Gozd-Martuljek, sem šele zagledal vso krasoto. Tu se v višino dviga mogočna Martuljkova skupina s Špikom, ki mora vsakogar zadiviti. Vzdiguje

se južno prav nasproti doma. Nedaleč se vije bistra Sava Dolinka, po kateri smo pošiljali mnogo pozdravov skozi našo domovino tja do Beograda in še dalje. Živahna Martuljčica bobni v dolino in hiti Savi v naročje.

Izmed mnogih izletov, ki smo jih napravili z našimi gospodi prefekti, se mi je najbolj dopadel izlet do večnega snega pod Špikom. Pot je bila ponekod zelo strma. Ko smo prišli do cilja, smo videli najprej 4 divje koze; kmalu nato pa celo čredo. Lep je bil tudi izlet onstran meje, kjer čakajo naši bratje in sestre osvoboditve.

Bilo je vse tako lepo, da nam je čas prehitro minil. Čeprav hodim rad v šolo, bi najraje še ostal v počitniškem domu, kjer smo imeli toliko prijetnih ur, dovolj svežega zraka, sonca in prostosti.

Moja največja želja je, da bi pohitel tudi drugo leto tja pod Martuljek.

Vsi zadrugarji sprejmite mnogo pozdravov, posebno pa naš g. predsednik, vsi odborniki in naši prefekti. **Planinšek Vladimir**, dijak 1. razr. 1. drž. realne gimnazije v Ljubljani.

NEKAJ SPOMINOV NA MARTULJEK.

Dan v Martuljku.

Sonce nam že toplo sije v veliko spalnico, ko nas zvonjenje zbudi iz sladkega sna. V par trenutkih stojimo, še vsi zaspani, mencajoč si oči in zehajoč pred našim veličastnim domom. Tu se uvrstimo v zbor po skupinah, nato pa odkorakamo s svojimi prefekti k jutranji gimnastiki. Pljuča se polnijo z jutranjim mrzlim planinskim zrakom, oči se vesele mogočnega v soncu lesketajočega se Špika in širokih peči. Zaspanost se ob vajah in tem razgledu hitro umakne.

Po telovadbi pripravimo svoje postelje, se umijemo in pozajtrkujemo, nato pa se z raznimi igrami zabavamo vse dopolne; edino ob 10. uri nas zvon pozove k južini. Seveda se nam tako godi, kadar ni kakšnega izleta. Mi „kolonisti“ se razgubimo na vse strani, nekateri jo ubirajo za dečkom, ki nosi žogo, drugi izbirajo prostor za šahiranje, tretji si izposojajo loparje za namizni tenis itd., itd. V desetih minutah vlada že povsod velik hrup, tu pa tam zmagovito vpitje, ker so nasprotniku zabili gol. Žvižgi sodnikovih piščalk, ki skrbe za pravilno igro pri odbojki in nogometu, se čujejo z vseh strani. Vsi se veselimo lepega vremena, kajti potem je eno uro pred kosilom — če je prav lepo, tudi popoldne — kovanje s plavalnimi tekmami, ki nas zelo zanimajo in jih ves čas spremljamo z prešernim vpitjem. Toda čas mineva, mineva... Kosilo je že tu. Ljubljanska radio-postaja nas pozdravi s krasnimi slovenskimi melodijami, ko stopamo v prostrano, z lesom v narodnem slogu opaženo obednico. Še molitev in že zajemamo juho, ki v ne-

kaj trenutkih izgine s 150ih krožnikov. Prvi del obeda poteka v tišini, pri prikuhi pa se nam že razvozljavajo jeziki, ob koncu obeda pa vlada že pravi pravcati hrup, ki ga krofi piščalka g. nadprefekta. Še nekaj minut in že nas ista piščalka pozove k popoldanskemu spanju.

Toda bolj pravilno bi bilo to popoldansko spanje imenovati „popoldansko čitanje“, ker spi navadno od nas 26ih starejših, ki smo v peti spalnici, samo eden. No, pa saj komaj čakamo, da nas ob pol 4. zopet pozove zvon v lepo naravo. Žoga nas zopet razgiblje bodisi pri odbojki ali pa pri nogometu. Po kratkem igranju použijemo s slastjo svojo malico, t. j. z medom, marmelado ali maslom namazan kruh, potem pa začnemo s prvenstvenimi „medsobnimi“ tekmami, kjer nas tudi dež ne ovira. Toda zaigramo komaj nekaj iger, pa so že potekle tri ure. Sonce nas opozarja na skorajšnjo večerjo. S svojimi poslednjimi žarki razsvetljuje še krasno Martuljkovo skupino, dolina pa se polagoma potaplja v mraku. Najprej naznanja zvon v martuljski kapelici večer, kmalu potem pa se zvonjenje razlega iz našega doma. Od vsepovsod se čuje: „Oh, večerja je že!“ Da, bridka resnica! Iz vseh smeri „kapljamo“ počasi pred dom v zbor, hlad in mrak sta nas že popolnoma objela. Večerja, nato zborna večerna molitev in dan je za nas, ki ga ljubimo samo podnevi, pri kraju. Po umivanju života do pasu in nog se bří zleknemo po svojih mehkih posteljah. Le še v kaki spalnici gori luč, pa še tam zavlada v nekaj trenutkih tema in naše razborite jezike kmalu premaga spanec.

In tako minevajo ure in dnevi, ki beže z veliko naglico.

Pogled na koroško stran.

Ne morem popisati občutkov, ki so prevzeli zlasti nas starejše, ko smo gledali s travnatega, na redko s smre-

kami posejanega slemena Vojščice na našo drago, neosvobojeno Koroško. Visoki Dobrač s svojo kočo in slovensko cerkvico nad skalnato, navpično steno, nas je, lesketajoč se v soncu, pozdravljal. Bistra Zilja se je vila pod nami, Beljak, v ozadju široka Drava, Marija na Zilji, Brnea, ah! teh pogledov ne bom nikdar pozabil. In v tej lepi, krasni Koroški živi naš narod brez pravic, ječeč pod

polnim borovnic, ki nam uspešno gasio žejo. V dveh urah smo bili že na planjavi, komaj 1000 m oddaljeni od snežišča. Krasen razgled se nam je nudil na Vojščico s „karaulo“, na Srednji vrh, pa tudi na naš dom. V napetem pričakovanju smo sedli na bližnje kamenje, kajti predsednik g. Klebel in g. Čerček sta nas opozorila na divje koze. Res smo kmalu zapazili na ledniku štiri premikajoče se

Ženska deca na letovanju — pred Mladinskim domom.

tujim jarmom in z zaupanjem zre na nas srečne Jugoslovane, pričakujoč osvobojenja.

To deželo smo gledali tudi s Korenskega sedla, kjer nam je predsednik g. Klebel v svojem lepem govoru orisal boj, ki ga bojujejo Slovenci na Koroškem za svoj obstanek.

Na Srcu (Lednik pod Špikom.)

Sonce stoji visoko na nebu, ko sopihamo mimo znanega Martuljkovega slapa navzgor. Pot postaja vedno ožja in je vsa zarasla z borovničevjem,

točke — gamze. Vsi smo brž vstali s svojih kamenitih sedežev ter jo ubrali proti snežišču. Toda koze so nas s svojimi bistrimi očmi kmalu zapazile in izginile naglo kot strela. Čez četrte ure smo videli še celo čredo, broječo kakih 60 koz, ki so bežale menda pred našimi vriski in vpitjem po sosealnem peščenem pobočju.

Prijeten hlad se je širil od popolnoma zledenelega snega, ki je dasi se vidi iz doline bel, zelo umazan, skorajda črn.

Težko smo se ločili od tega, rekel bi paradiža, in mnogo, mnogo smo

morali o tem krasnem izletu pripovedovati našim „bolnim“ tovarišem, ki so ostali doma.

Taborni ogenj.

Mesec je že pokukal izza Špika. Sonce pozdravlja s svojimi zlatimi žarki le še visoko ležeča snežišča Širokih Peči, dolina pa že skoraj tone v mraku. Ves dom, mi vsi, mladi, na-

reče kresničke pazljivo spremljali z očmi.

Čas nam je v tem prijetnem razpoloženju hitro mineval. Visoka grmada se je že davno zrušila. Iz zбора okoli ognja je kmalu zadonela iz vseh grl večerna molitev, ki nam je naznanila skorajšen odhod k počitku.

.....mi počivat zdaj gremo, majka, očka, domovina, lahko noč!

Moška deca na letovanju — pred Mladinskim domom.

debudni zadrugarji, smo nekako praznično razpoloženi, saj bo vendar po večerji, jedva 200 korakov od doma, taborni ogenj. Vsi smo se potrudili, da smo znosili skupaj čim več dračja in suhljadi, saj smo vedeli, da bo zato dalje časa „fletno.“

Prava pravcata grmada je stala pred nami, ko smo se po večerji, že v kraljestvu zvezdnate noči zbrali okrog nje. V nekaj trenutkih so že iskre prasketaje šinile visoko pod nebo, mi pa smo prepevali krasne slovenske pesmi ob spremljevanju gosli, kitare in harmonike in smo te go-

V Italijo.

Po tečnem kosilu nas je vlak pripeljal pod vodstvom našega skrbnega „očeta“ g. Klebla v Rateče-Planico in po 20 minutni hoji smo že bili pri meji. Komaj, da je prostora za cesto in železnico, saj drugače so vso mejo zavarovali Italijani s tremi vrstami žične ovire, izpod umetnih gričev pa štrlijo topovske cevi.... Po vseh obmejnih formalnostih smo krenili mimo rdečega postajnega poslopja v Fusine Laghi (Rateče) h komaj 20 mi-

nut oddaljenim Belopeškim (Klanškim) jezerom.

Pot nas je vodila mimo lepih domačij, kjer še povsod govore slovenski jezik. Med bučanjem odtoka prvega jezera smo kmalu prišli na cilj. Temni smrekovi gozdovi so se lesketali na mirni jezerski gladini. Pogled na to krasoto nas je vse očaral. Še lepše pa je bilo pri drugem jezeru. Prav nad seboj smo gledali veličastni Mangart, ki je visok 2678 m.

Po majhnem okrepčilu smo se vsi navdušeni nad prirodnimi krasotami vrnili preko Fusine in Valromana (Bele peči) domov.

Nova pot k slapu.

Večkrat sem že šel po poti nad krasnim, okrog 12 m visokim slapom, toda skala tik pod tem vodopadom me je vedno mikala, kadar sem jo pogledal. Na njo sem si želel, kakor tudi drugi moji tovariši. Nismo pa stremeli samo za tem, da bi samo mi, ki moremo plezati, prišli na ta vroče zaželjeni cilj. Čeprav je tja držala že zasilna, zelo nevarna pot, smo imeli v načrtu novo, ki naj bi vodila z desne strani in ki bi bila tudi za naše najmanjše „turiste“ iz prve spalnice varna. In mi, osem nas je bilo, ki jih je g. Čerček določil za „delavce“, smo z vso vnemo zgrabili za koristno, obenem pa tudi zdravo delo. Pet dni so pele sekire, pod njihovimi ostrinami so padali bori, krampi so orali zemljo in skale so votlo doneč in lomeč drevje grmele v prepad.

Ljudje, ki so zdaj pa zdaj prihajali po poti, so si gotovo mislili, da je že sodni dan na dnu te romantične so-teske. Bujno rastlinstvo je ginilo pred nami, za nami pa je vstajala rjava, med skalami vijočča se črta, naša nova pot. Mestoma smo si morali pomagati tudi z deskami, celo z lestvami. Iz podrtih drevesnih debel smo naredili ograjo in zavarovali pot čim najboljše. Peti dan smo prispeli k vodi, k tolmunu pod slapom. Še mostu je bilo treba in potem bo naše delo končano. Tri debele borove hlode, ki smo jih bili sami podrli, smo z vrvmi izvlekli iz vode, potem pa jih lepo položili na skalnata bregova, ki se spuščata s trimetrsko navpično steno v penečo se vodo. Še 1 m dolge deske smo prečno pribili na mostovo ogrodje, potem pa smo z zmagoslavnim vpitjem krenili čez svojo, pravkar dovršeno „zgradbo“ na ono skalo, h kateri smo si že od nekdaj vsi želeli. Še zadnje, zelo lahko delo, ki je pri vsaki poti potrebno, t. j. markiranje. In tako je minil teden, odkar smo začeli z „obratovanjem“. Nedelja, otvoritveni dan, se je približal. Ob 16. so že korakali naši ostali tovariši k svojemu novemu cilju. Pri vходу poti je g. Čerček, ki se je nam „delavcem“ zelo priljubil, imel kratek govor, potem pa je prerezal trak in po prosti stezi so jo navzoči ubrali navzgor.

Še mnogi ljudje bodo po novi poti hodili k slapu. Naj vedó, da je tudi to delo plod združne misli!

Dušan Müller, dijak 4. razr. III. drž. real. gimn. v Ljubljani.

Iz uprave

Razpis

Manufakturna prodajalna v Ljubljani potrebuje prvovrstnega prodajalec **manufakturista**. Ponudbe naj se

pošljejo na upravni odbor Nabavljalne zadruga v Ljubljani najkasneje do 30. t. m.

ČEBELARJEM!

Po ugodni ceni prodam 8 kom. obljudenih A. Ž. panjev z čebelnjakom vred. Interesenti naj se obrnejo na Osojnik Ivan, postaja Blaslovče.

PODPORNO DRUŠTVO ŽEL. USLUŽBENCEV IN VPOKOJENCEV V LJUBLJANI

obvešča svoje članstvo, da bo sklicalo svoj redni letni občni zbor takoj, ko bo rešeno vprašanje delegatov volišča delavnice Maribor.

OPOZORILO ČLANOM „ŽEGOZE“!

Železničarska splošna gospodarska zadruga v Ljubljani - šiški lahko od da še nekaj prvovrstnih plemenskih družin in tudi posameznih komadov perutnine raznih pasem, in sicer: rjavo štajerkro, Rhode Island, Plimouth Roks, razne rase, več vrst luksuzne perutnine pritlikave pasme (mille fleur, shiro shabo, negretke-svilenke itd.) ter še nekaj malih papig skobčevk za učenje in kanarčke.

Nadalje ima zadruga na razpolago angorske kunce raznih starosti in obojega spola, ki jih člani še lahko naročijo.

Kunce in kokoši, (izvzemši pritlikavih in ptičev) lahko dobijo člani

brezplačno s pogojem, da tekem dveh let od te prireje zadrugi vrnejo zopet določeno število mladičev.

Končno opozarjamo vse železničarje, da si lahko nabavijo v vseh prodajalnah nabavljalne zadruge in pri podpisani po nizki ceni razne strokovne knjige, kot: Mali vrtnar, Mali sadjar, Angorski kunec in Mala papiga skobčevka, v katerih najde vsakdo prav dobro navodila za rejo, nego in oskrbo svojih živali in rastlin.

Žel. spl. gosp. zadruga v Ljubljani.

REJEC MALIH ŽIVALI

najnovejša številka za september je pravkar izšla in prinaša vse polno zanimivega gradiva, kot n. pr.: O tuberkulozi malih živali, krmljenje piščancev, kopun kot koklja, reja golobov, kunci kožuharji, o krmljenju kuncev, opravila rejca v septembru, uspeh kontrole kozje mlečnosti, kanarčki na poti v šolo, o kitajskih ribicah, o društvenem delu in naših gospodinjah, o veseli ciganovi gostiji; dalje poročila o ustanovitvi novih društev in razstavah, razgled po tujem svetu in vse polno zanimivih gospodarskih drobtin s področja reje malih živali. List se naroča v Ljubljani, Karunova ul. 10.

Šivalni in prikrojevalni tečaj naše zadruge

S 1. oktobrom t. l. se prične zopet šivalni in prikrojevalni tečaj namenjen vsem onim železničarskim (in drugim) ženam in dekletom, ki se hočejo posvetiti lepi in obenem nujno potrebni umetnosti šivanja in prikrojevanja, ali pa se dobro oz. še boljše izvežbati v šivanju za gospodinjske potrebe.

Šivalni in prikrojevalni tečaj se deli v dnevne in večerne. Dnevni tečaj lahko posečajo vse one gospe in dekleta, ki jih med dnevom ne zadržuje druga opravila. Večerni tečaj pa velja za tiste, ki so podnevi drugod ali v gospodinjstvu zaposlene.

Dnevni in večerni šivalni tečaji se vrše trikrat tedensko, in sicer ob urah, ki se določijo sporazumno z gojenkami.

Glavni predmeti teh tečajev so: prikrojevanje oblek in perila, krpanje, mašenje, ročna dela vseh vrst ter strojno vezenje in mašenje.

Ukovina tako za dnevni ali večerni tečaj znaša mesečno le 60 din ter se plača vsak mesec vnaprej.

Prijave za vse tečaje sprejema vodstvo v pisarni Železničarske menze, Pražakova ulica 19 v Ljubljani. Tam se dobe tudi natančnejše informacije.

Nabavljalna zadruga uslužbencev drž. železnic, r. z. z o. z. v Ljubljani

CENTRALA: LJUBLJANA, MASARYKOVA CESTA 17 • TELEFON ŠT. 22-41 IN 22-48

PRODAJALNE

Ljubljana:

Glav. kol., Masarykova cesta 17, telefon št. 2248
Gor. kol., Bleiweisova cesta 35, telefon št. 2641

Maribor:

Koroški kol., Frankopanska c. 34, telefon št. 2061
Glav. kol., Aleksandrova cesta 42., telefon št. 2825

Prodajamo samo članom.

CENIK št. 9

Obračunske cene veljavne od 20. septembra 1937 naprej.

Zadruga si pridržuje pravico, objavljene cene med mesecem znižati, event. zvišati.

Na reklamacije se oziramo le takoj ob prejemu blaga.

Mlevski izdelki

Moka Ogg	kg	3:50
„ Og	„	3:50
„ št. 2	„	3:30
„ št. 5	„	3:10
„ ajdova	„	4:75
„ koruzna	„	1:80
„ „ krmilna	„	1:35
„ krmilna	„	1:70
„ ržena	„	3:—
Otrobi, pšenični debeli	„	1:60
„ „ drobni	„	1:40
Zdrob, činkvantin	„	3:—
„ koruzni	„	2:50
„ pšenični	„	4:—

Testenine

Domače

Fidelini	kg	7:—
Krpice	„	7:—
Makaroni	„	7:—
Polži	„	7:—
Rezanci	„	7:—
Špageti	„	7:—
Zvezdice	„	7:—

Jajčne

Makaroni	kg	10:—
Polži	„	10:—

Jajčne v kartonih

Makaroni	kg	11:—
Špageti	„	11:—
Jajnine vseh vrst	„	17:—
A. C. „ „	„	18:—

Riž

Carolina	kg	11:—
Ia	„	8:—
Ila	„	7:—

Deželni pridelki

Čebula, domača	kg	1:50
Čebula, pražena „Cepo“	doza	6:—
Česen	kg	6:—
Fižol, cipro	„	—:—
„ prepeličar	„	3:25
Grah rumen	„	5:50
Ješprenj	„	3:75
Ješprenjek	„	7:—
Kaša	„	4:—
Koruza, debela	„	—:—
„ drobna	„	2:25
Krompir	„	<small>dnevna cena</small>
Leča, domača	„	5:—
Leča, Ia	„	11:—
Piča za kure	„	2:—
Ptičja hrana	„	8:—
Tropine, lanene mlete	„	2:20
Ječmen	„	2:—
Oves, semenski	„	—:—
Proso	„	2:25
Pšenica	„	2:40
Zelje kislo	„	—:—
„ „ v sodčkih bru- to za neto	„	—:—

Sadje južno, sušeno in sveže

Rozine, Ia	kg	14:—
Rozine, Ila	„	12:—
Slive, suhe, bosanske	„	7:—

Fige v vencih	kg	7:—
Hruške suhe	„	6:—
Lešniki, tolčeni	„	42:—
Limone	kom.	1:—
Mak, plavi	kg	14:—
Mandeljni, Ia	„	52:—
Oreh, celi	„	—:—
Orehova jedrca	„	—:—
Pomaranče	kom.	—:—
Rožiči, celi	kg	6:—
Rožičeva moka	„	6:—

Sladkor

Kocke	kg	15:25
Sipa, drobna	„	13:75
„ debela	„	13:85
V prahu	„	15:25
Bonboni	„	25:—
„ Fourres, Ia	„	40:—
„ „ Ila	„	30:—
Kandis	kg	23:—
Margo slad	„	44:—
Šumeča limonada	kom.	1:—

Sol

Fina	kg	4:—
Morska	„	2:75
Namizna	„	2:50

Kava

Perl	kg	65:—
Portoriko	„	78:—

Surova, Ia	kg	66.—
„ „ IIa	„	58.—
Viktoria	„	52.—
Žgana	„	76.50
„ „ Rio	„	67.50
„ „ Special	„	89.50
Hag, mali	zav.	14.—
„ „ veliki	„	27.—

Žitna kava

Ječmenova, slajena za-		
družna	kg	11.—
Ječmenova, zadružna . .	„	7.50
Ržena, slajena, zadružna .	„	12.—
Dr. Pirčeva	„	12.—
Kneipp	„	12.—
Proja	„	8.—
Žika	„	13.—

Ostale kavine primesi

Cikorija Favorit à ½ kg	kg	16.—
„ „ Franck à ½ kg	„	17.—
„ „ Franck à ¼ kg	„	18.—
„ „ kolinska à ½ kg	„	16.50
„ „ kolinska à ¼ kg	„	17.—
Enrilo	„	20.—
Figova kava	„	21.—
Redilna kava	„	19.—

Mast

Mast Ia	kg	17.—
„ „ v dozah	doza	90.—
Ceres, bel in rumen . .	kg	27.—
Čajno maslo Ia	„	34.—
„ „ „ IIa	„	30.—
Kuhano maslo	„	26.—

Mesni izdelki

Carsko meso	kg	*
Hrenovke	kom.	2.—
Jezik, goveji	kg	24.—
„ „ svinjski	„	*
Kare brez kože	„	*
„ „ s kožo	„	*
Kračje	„	*
Kranjske klobase	„	3.50
„ „ suhe	„	—
Meso, prekajeno, vratina	„	*
Ocvirki	„	*

Plečeta, cela	kg	—.—
Prsni vršci	„	*
Reberca, brez kože . . .	„	*
Safalade	kom.	—.—
Salama, jetrna	kg	—.—
„ „ krakovska	„	23.—
„ „ letna	„	20.—
„ „ milanska	„	54.—
„ „ mortadela	„	—.—
„ „ navadna	„	12.—
„ „ ogrska	„	54.—
„ „ posebna	„	20.—
„ „ tirolska	„	21.—
Slanina, hamburška . . .	„	*
„ „ krušna	„	19.—
„ „ papricirana	„	*
„ „ prekajena, deb.	„	*
„ „ soljena	„	*
„ „ tirolska	„	—.—
Svinjske glave, brez kosti	„	*
Svinjski parklji	„	—.—
Šunka, domača	„	*
„ „ „ kuhana	„	*
„ „ „ praška	„	*
„ „ „ zvita	„	*
Želodec, nadevan, kuhan	„	—.—
Tlačenka	„	—.—

*Po dnevnih cenah, ki so izložene v prodajalnah.

Ribe - pastete

Polenovka, suha	kg	22.—
Rusi	kom.	—.—
Sardele, očiščene, v olju	„	—75
Sard. obr. s kaper., mala	doza	5.—
„ „ „ „ „ velika	„	8.75
Sardine	„	39.—
„ „ „ „ „	„	9.—
„ „ „ „ „	„	7.50
„ „ „ „ „	„	6.50
„ „ „ „ „	„	4.—
„ „ „ „ „	„	1.50
„ „ „ „ „	kom.	—.—
Slaniki	„	—.—
Tunina	doza	16.—
Pašteta, jetrna	„	5.—
„ „ sardelna	„	6.—
Guljaž, goveji	„	7.—
Vampi	„	7.—

Delikatese

Citronat	kg	100.—
Naš čaj	zav.	6.—
Čaj v dozah	doza	28.—
„ „ „ zavitkih	zav.	4.—

Čaj v zavitkih	zav.	7.50
„ „ „ „ „	„	9.—
„ „ „ „ „	„	17.—
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „	„	3.50
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „	kg	125.—
Čokolada à ¼ kg	tabl.	10.—
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „	„	4.50
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „	„	2.50
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „	kom.	1.—
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „	tabl.	6.50
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „	„	12.—
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „	„	5.—
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „	„	10.—
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „	kg	6.—
Drobtine	„	17.—
Gorčica	„	6.50
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „	koz.	6.50
Jajca, štajerska, dnevna		
cena		

Na progo jih ne moremo pošiljati.

Juhan, mali	stekl.	6.—
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „	„	12.—
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „	dkg	1.—
Kaaba, redilna kava čok.		
okusa	vel. zav.	14.—
Kaaba, redilna kava čok.		
okusa	mal. „	7.—
Kakao, Ia	kg	50.—
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „	„	40.—
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „	„	50.—
Kaprni	„	50.—
Keksi v zavitkih	zav.	6.—
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „	„	18.—
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „	kg	18.—
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „	doza	24.—
Kruh črn in bel	štruca	2.—
Kumarce, kozarec	32.- do	64.-
Kvargelni	kom.	—50
Kvas	kg	38.—
Maggi, mali	stekl.	12.—
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „	„	18.75
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „	„	31.50
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „	dkg	1.60
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „	kom.	1.25
Marmelada, jabolčna . .	kg	17.—
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „	doza	
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „	„	20.—
Marmelada, marelična . .	„	29.—
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „	doza	
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „	„	30.—
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „	„	20.—
Med, cvetlični	„	18.—
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „	„	18.—
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „	kom.	12.—
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „	„	21.—
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „	„	1.50
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „	„	4.—
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „	„	7.—
Desert šnite	„	1.—
Napolitanke, dolge	„	1.—
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „	zav.	15.—
Oblati	„	15.—

Otroški piškoti	zav.	15.—
Ovomaltine, mala	doza	10.50
„ srednja	”	24.—
„ velika	”	43.—
Paradižniki, 1/5 kg	”	3.75
„ 1/2 „	”	8.50
Sir, Chalet, Ia	kom.	3.25
„ „ IIa	”	1.50
„ „ IIa	škatl.	7.—
„ emendolski, Ia	kg	25.—
„ Parmezan	”	75.—
„ stiški	”	22.—
„ trapistovski	”	20.—
„ liptavski	”	25.—
Soda, jedilna	”	20.—

Pudingi in pecilni praški

Božanska jed	zav.	5.—
Citronin prašek za puding	”	2.50
Čokoladne jedi	”	4.20
Čokoladna krema	”	3.50
Čokoladni prašek za puding	”	2.80
Makronin prašek za puding	”	4.20
Malinov prašek za puding	”	2.50
Mandelnov prašek za puding	”	2.50
Pecilni prašek	”	1.—
Pripomoček za vkuhanje	”	2.—
Rdeči zdrob	”	3.50
Rumenilo	”	1.—
Vaniljeva krema	”	3.—
Vaniljin prašek za puding	”	2.50
Vanilin sladkor	”	1.—
Zmes za šartelj	”	12.—

Dišave

Cimet, cel in zmlet	zav.	3.—
Ingver	”	3.—
Janež	”	2.50
Kamilce	kg	30.—
Klinčki (žbice), celi in zmleti	zav.	2.50
Korjander	”	2.50
Kumna	”	2.50
Lavorjevo listje	”	1.—
„ zrnje	”	1.—
Majaron	kg	55.—
Muškatov cvet	zav.	3.—
Muškatovi orehi	kom.	—50
Paprika, huda	zav.	3.—
„ sladka	”	3.—
Piment, cel in zmlet	”	2.50
Poper, „ „ „	”	3.—
Vanilija v šibkah velika	kom.	2.75
Žafran	zav.	1.—

Tekočine

Kis za vlaganje	l	3.50
„ nav., dvojno močni	”	3.25
„ vinski	”	5.—
Olje, bučno	”	14.—
„ italijansko	”	19.—
„ namizno	”	14.—
„ olivno Ia	”	19.—
Francosko žganje, mala	stekl.	10.—
„ „ srednja	”	24.—
„ „ velika	”	48.—
Brandy, à 0'17 l	”	—
„ „ 0'35 l	”	28.—
„ „ 0'70 l	”	46.—
Liker, Balkan, grenki	l	42.—
„ „ sladki	”	42.—
„ Pelinkovec	”	37.—
„ razni	”	38.—
Rum Ia, à 1/2 l	stekl.	34.—
„ Ia, „ 1 l	”	58.—
„ IIa, „ 1/2 l	”	22.—
Esenca za liker	”	5.—
Rumova esenca	”	8.—
Žganje, borovničar, à 1/2 l	”	24.—
„ brinjevec, „ 1/2 l	”	18.—
„ slivovka, „ 1/2 l	”	16.—
„ tropinovec, „ 1/2 l	”	18.—
Vino, belo, štajersko	l	12.—
„ cviček	”	10.—
„ belo, dalmatinsko	”	8.—
„ Opolo	”	8.—
„ Prošek	”	24.—
„ Vermut	”	26.—
Malinovec, à 1/2 l	stekl.	14.—
„ odprti	kg	18.—
Malinov sok za kuhanje malinovca	l	8.—
Radenska voda 14/10 l	stekl.	7.—
„ „ 1/2 l	”	3.50
Rogaška voda 14/10 l	”	7.—
„ „ Donati 1 l	”	6.50
Grenka voda Fr. Jožefova	”	11.—
„ „ Palma	”	10.—

Potrebščine za perilo

Mila

Benzit	zav.	5.—
Hubertus, sivo	kg	10.—
„ navadno	”	12.—
„ terpentin	”	13.50
Merima	”	13.—
Sunlight	zav.	2.—
Schicht, navadno	kg	13.—
„ terpentin	”	14.—
Zlatorog, navadno	”	12.—
„ terpentin	”	13.50

Pralni praški

„Ena“, milne luske	kg	35.—
„Henko“ soda	zav.	3.—
Lux	”	4.50

Perion	zav.	4.50
Persil	”	6.—
Radion	”	5.25
Snežinka	”	4.50
„Tri,, soda	”	3.—
Ženska hvala	”	2.50
Radost peric	”	2.50
Teksil	”	2.50

Druge potrebščine

Soda za pranje	kg	2.—
Lug	”	3.75
Boraks	zav.	2.50
„ carski	škatl.	5.75
Škrob rižev	”	5.—
„ „	zav.	1.50
Plavilo v kockah	”	2.50
Plavilni papir	”	1.50
Pralni stroji, leseni, mali	kom.	13.—
„ „ „ vel.	”	14.—
Pralni stroji, pločev. mali	”	15.—
„ „ „ vel.	”	17.—
Vrvi za perilo	15 m	} Cene po kvaliteti
„ „ „	20 „	
„ „ „	25 „	
„ „ „	30 „	
„ „ „	35 „	
„ „ „	40 „	
Obešalniki za sušenje perila	kom.	20.—
Ščipalka za perilo	”	—25

Toaletni predmeti

Milo, Bobi	malo kom.	2.50
„ „	veliko „	4.50
„ Favorit	”	8.—
„ 7 cvetic	”	7.50
„ Glicerin	”	5, 9
„ kopalno	mali „	—
„ kopalno	vel. „	12.—
„ Ideal	”	17.—
„ Karbol	”	4.—
„ mandeljnov	”	6.50
„ Marija	”	10.—
„ Olivia	mali „	4.50
„ „	vel. „	7.—
„ domače	”	4.50
„ Osiris	”	6.—
„ otroško	”	8.—
„ za roke	”	4.50
„ Speick	”	8.—
„ za britje Ia	”	8.—
„ „ „ IIa	tuba	3.—
Cimean, „ „ „	”	6.50
Chlorodont, „ „ „	”	6.50
Doromat, „ „ „	”	8.50
Kalodont, „ „ „	stekl.	6.50
Odol	mala „	22.—
„	sred. „	35.—
„	vel. „	65.—
Olje, orehovo, pristno	”	8.—
Olje za solnčenje in mašažo	”	6.—

Ustna voda Cimean . . . stekl.	18—
Kolonska voda . . mala . . . "	13—
„ „ . . . vel. "	24—
Esenca za kolonsko vodo . . . "	16—
Krema za kožo Cimean . doza	10—
Krema za kožo Elida nočna tuba	13—
Krema za kožo Elida dnevna . . . "	12—
Nivea krema doza	10—
Uran "	10—
Parfum stekl.	16—
Puder Elida škatl.	10—
Vazelin doza	6—
Šampon zav.	3—

Potrebščine za čevlje

Krema, črna . . . mal. škatl.	5—
„ „ . . . sred. "	6—
„ „ . . . vel. "	12—
„ rujava "	5—
„ rumena "	5—
„ bela "	5—
Mast za čevlje, črna "	4—
„ „ „ rujava "	4—
Belin zav.	2—
Olje za mazanje podplatov stekl.	8—
Krtače za blato kom.	4—
„ „ mazanje "	150
„ „ svetljenje "	12—
Vežalke, črne, kratke . . . par	125
„ „ dolge "	150
„ „ rujave, kratke "	125
„ „ dolge "	150
„ „ usnjene, črne "	2—
„ „ „ rujave "	2—

Razno

Brusači kom.	13—
Celofan, papir zav.	250
Čistilo za parkete . mal. doza	10—
„ „ „ vel. "	20—
Črnilo stekl.	3—
Flit mal. doza	16—
„ „ vel. "	29—
„ s škropilko kart.	51—
„ škropilka kom.	22—
Grafit "	50
Hobby, prašek zav.	5—
Hranilniki kom.	40—
Kadilo kg	30—
Kolofonija "	7—
Kladiva za meso kom.	12—
Kolesa moška, kromir. "	1450—
„ „ damska, kromir. "	1550—
„ „ moška, poniklj. "	1200—
Plašči za kolesa "	55—
Zračnice za kolesa "	17—
Krtače za obleko "	16—
„ „ parkete "	27—
„ „ ribanje "	4—
„ „ „ la "	5—

Krtače za roke kom.	250
„ „ roke, dvostr. "	5—
„ „ zobe, male "	8—
„ „ „ velike "	12—
„Mali sadjar“ knjiga	5—
„Mali vrtnar“ "	5—
„Mala papiga Skobčevka“ "	8—
„Rejec malih živali“ "	6—
Metle, male kom.	7—
„ „ velike "	1050
Metlice, otroške "	550
„ „ za obleko "	6—
„ „ „ posodo "	150
Morska trava Ia kg	4—
Muholovci kom.	75
Nagrobne lučke kart.	10—
„ „ v keram. lončkih kom.	375
Nočne lučke škatl.	2—
Obešalniki, mali kom.	250
Olje za šivalne stroje . . . stekl.	4—
Omela, bombažna kom.	32—
„ „ mala "	12—
„ „ za parkete "	24—
Omelčka za čiščenje ste-klenic 750 do	15—
Pasta za peči škatl.	3—
Peharji, srednji kom.	4—
„ „ veliki "	450
Peresniki "	2—
Pergament papir pola	1—
Pesek za email posodo . . . zav.	1—
„ „ „ „ "	150
„ „ „ „ "	2—
„ „ alum. „ "	250
Pile, trioglate srednje . . . kom.	5—
„ „ „ velike "	550
„ „ plošnate, male "	950
„ „ „ srednje "	11—
„ „ „ velike "	13—
Platnene vrečice, male "	7—
„ „ „ sred. "	850
„ „ „ velike "	17—
Prašek za čiščenje oblek zav.	10—
„ „ „ zlata "	325
in srebra "	325
Prazne pušice kom	5, 10
Predpražniki Ia 1450 do	49—
„ „ „ IIa kom.	10—
„ „ „ IIIa (slama) "	4—
Prijatelj gospodinj (za šte-dilnik) "	170—
Rahljači, brez ročaja "	12—
„ „ z ročajem "	15—
Semena razna . . . mali zav.	1—
Sidol "	550
Svitol doza	480
Snažilne gobice za po-sodo kom.	150
Solnice, lesene "	9—
Stručnice, male "	6—
„ „ „ srednje "	7—

Stručnice, velike kom.	8—
Sukanec, bel, črn št. 10—12 valj.	450
Sukanec, bel, črn št. 16—36 valj.	350
„ „ „ 40—60 "	275
Sveče, dolge zav.	650
„ „ kom.	125
„ „ kratke zav.	650
„ „ kom.	75
Svinčniki, navadni "	150
„ „ tintni "	350
Šivanke zav.	150
Šmirkovo platno, belo . . . pola	150
„ „ „ sivo "	2—
Sparklet steklenice . . . kom.	150—
„ „ patroni, polni "	450
„ „ „ prazni "	250
Sted Regulator obroči: 160—220 mm "	80—
230—270 „ "	100—
280—300 „ "	120—
Sted Regulator plošče: 18×12 col "	150—
21×12 „ "	160—
24×12 „ "	170—
Tepači, mali "	8—
„ „ srednji "	13—
„ „ veliki "	18—
Thermid stekl. in vložki po vel.	
Umetno gnojilo kg	2—
Vim zav.	250
Vžigalice "	10—
„ „ škatl.	1—
Zobotrebci zvez.	25
Jedilni pribor, navadni, alpaka in kromiran Po izbiri	

Kurivo

Drva, bukova, cela	} Po dnevni cenni
„ „ „ žagana	
„ „ mehka v kolob.	
Premog, trboveljski, kosovec	} Po dnevni cenni
Dovoz se pri kurivu posebej zaračuna.	

Velika izbira manufakture, perila, nogavic, rokavic, galanterijskega blaga, dežnikov, klobukov in preprog. Emajlirana kuhinjska posoda, vse vrste porcelana, stekla, žarnice itd.

Naprošamo člane, da prilagajo k naročilu platnene vrečice za vse drobno blago. Vrečice lahko dobite v vseh naših prodajalnah po nizki ceni.

Svetujemo, da hranite vse mlevske izdelke odprte na zračnem in hladnem prostoru.